

Na osnovu člana 88 tačke 2 Ustava Republike Crne Gore donosim

Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji Multilateralnog Sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ESAA Sporazuma)

Proglašavam Zakon o ratifikaciji Multilateralnog Sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ESAA Sporazum), koji je donijela Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore, na prvoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2007. godini, dana 9. oktobra 2007. godine.

Broj: 01-1194/2

Podgorica, 12. 10.2007. godine

Predsjednik Republike Crne Gore,

Filip Vujanović, s.r.

Zakon o ratifikaciji Multilateralnog Sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i

Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu¹ o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ESAA Sporazum)

Zakon je objavljen u "Službenom listu RCG", br. 62/2007 od 18.10.2007. godine. Napomena Redakcije: izmena iz broja MU 1/2011, nije uneta u prečišćeni tekst zbog obimnosti.

Član 1

Ratifikuje se Multilateralni Sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum), potpisan 5. jula, 2006. godine u Briselu, u originalu na jednom od zvaničnih jezika institucija Evropske Unije, engleskom jeziku.

Član 2

Tekst Multilateralnog Sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, u originalu na jednom od zvaničnih jezika institucija Evropske Unije, engleskom jeziku i u prevodu na jezik koji je u službenoj upotrebi u Republici Crnoj Gori glasi:

MULTILATERAL AGREEMENT BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND ITS MEMBER STATES, THE REPUBLIC OF ALBANIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, THE REPUBLIC OF BULGARIA, THE

**REPUBLIC OF CROATIA, THE FORMER YUGOSLAV
REPUBLIC OF MACEDONIA, THE REPUBLIC OF
ICELAND, THE REPUBLIC OF MONTENEGRO, THE
KINGDOM OF NORWAY, ROMANIA, THE REPUBLIC OF
SERBIA AND THE UNITED NATIONS INTERIM
ADMINISTRATION MISSION IN KOSOVO¹
ON THE ESTABLISHMENT OF A EUROPEAN COMMON
AVIATION AREA**

THE KINGDOM OF BELGIUM,
THE CZECH REPUBLIC,
THE KINGDOM OF DENMARK,
THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY,
THE REPUBLIC OF ESTONIA,
THE HELLENIC REPUBLIC,
THE KINGDOM OF SPAIN,
THE FRENCH REPUBLIC,
IRELAND,
THE ITALIAN REPUBLIC,
THE REPUBLIC OF CYPRUS,
THE REPUBLIC OF LATVIA,
THE REPUBLIC OF LITHUANIA,
THE GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG,
THE REPUBLIC OF HUNGARY,
MALTA,
THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS,
THE REPUBLIC OF AUSTRIA,
THE REPUBLIC OF POLAND,
THE PORTUGUESE REPUBLIC,
THE REPUBLIC OF SLOVENIA,
THE SLOVAK REPUBLIC,
THE REPUBLIC OF FINLAND,
THE KINGDOM OF SWEDEN,
THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND,
hereinafter referred to as "EC Member States", and

THE EUROPEAN COMMUNITY, hereinafter referred to as "the Community" or "the European Community", and

THE REPUBLIC OF ALBANIA,
BOSNIA AND HERZEGOVINA,
THE REPUBLIC OF BULGARIA,
THE REPUBLIC OF CROATIA,
THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF
MACEDONIA,
THE REPUBLIC OF ICELAND,
THE REPUBLIC OF MONTENEGRO,
THE KINGDOM OF NORWAY,
ROMANIA
THE REPUBLIC OF SERBIA, and
THE UNITED NATIONS INTERIM
ADMINISTRATION IN KOSOVO,

all the abovementioned hereinafter referred to together as "the Contracting Parties".

RECOGNISING the integrated character of international civil aviation and desiring to create a European Common Aviation Area (ECAA) based on mutual market access to the air transport markets of the Contracting Parties and freedom of establishment, with equal conditions of competition, and respect of the same rules - including in the areas of safety, security, air traffic management, social harmonisation and environment;

CONSIDERING that the rules concerning the ECAA are to apply on a multilateral basis within the ECAA and therefore specific rules need to be defined in this respect;

AGREEING that it is appropriate to base the ECAA rules on the relevant legislation in force within the European Community, as laid down in Annex I to this Agreement, without prejudice to those contained in the Treaty Establishing the European Community;

RECOGNISING that full compliance with the ECAA rules entitle the Contracting Parties to reap the benefits from the ECAA, including market access;

BEARING IN MIND that compliance with the ECAA rules, including full market access, cannot be achieved in one step, but rather by means of a transition facilitated by specific arrangements of limited duration;

EMPHASISING that, subject to transitional arrangements where necessary, the rules concerning market access of air carriers should exclude limitations on frequencies, capacity, air routes, type of aircraft or similar restrictions under bilateral air transport agreements or arrangements, and that air carriers should not be required to enter into commercial agreements or similar arrangements as a condition to market access;

EMPHASISING that air carriers should be treated in a non-discriminatory manner regarding their access to air transport infrastructures especially where these infrastructures are limited;

BEARING IN MIND that Association Agreements between the European Communities and their Member States and certain other Contracting Parties as a matter of principle provide that, with a view to

ensuring a coordinated development and progressive liberalisation of transport between the Parties to those Agreements as adapted to reciprocal commercial needs, the conditions of mutual market access in air transport should be dealt with by special agreements;

BEARING IN MIND the desire of each of the Associated Parties to make its laws on air transport and associated matters compatible with those of the European Community, including with regard to future legislative developments within the Community;

RECOGNISING the importance of technical assistance in this perspective;

RECOGNISING that the relations between the Community and the EC Member States and Norway and Iceland must continue to be governed by the European Economic Area Agreement;

DESIRING to allow for subsequent enlargement of the European Common Aviation Area;

RECALLING the negotiations between the European Community and the Associated Parties with a view to concluding Agreements on Certain Aspects of Air Services which will bring bilateral air service agreements between the EC Member States and the Associated Parties in line with European Community law,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

OBJECTIVES AND PRINCIPLES

ARTICLE 1

1. The aim of this Agreement is the creation of a European Common Aviation Area, hereinafter referred to as the ECAA. The ECAA shall be based on free market access, freedom of establishment, equal conditions of competition, and common rules including in the areas of safety, security, air traffic management, social and environment. For this purpose this Agreement sets out the rules applicable between the Contracting Parties under the conditions set out hereafter. These rules include the provisions laid down by the legislation specified in Annex I.

2. The provisions of this Agreement shall apply to the extent that they concern air transport or an associated matter mentioned in Annex I.

3. This Agreement consists of Articles, setting out the general functioning of the ECAA, hereinafter referred to as "the Main Agreement", of Annexes, of which Annex I contains the European Community legislation applicable between the Contracting Parties in the framework of the Main Agreement, and of Protocols, of which at least one for each Associated Party establishes the transitional arrangements applicable to it.

ARTICLE 2

1. For the purposes of this Agreement:

(a) the term "Agreement" means the Main Agreement, its Annexes, the acts referred to in Annex I as well as its Protocols;

(b) the term "Associated Party" means the Republic of Albania, Bosnia and Herzegovina, the Republic of Bulgaria, the Republic of Croatia, the former Yugoslav Republic of Macedonia, the Republic of Montenegro, Romania, the Republic of Serbia, or any other State or entity that shall have become a party to this Agreement pursuant to Article 32;

(c) an "additional Associated Party" or "UNMIK" means the United Nations Interim Administration

Mission in Kosovo pursuant to UN Security Council Resolution 1244 of 10 June 1999;

(d) the term "Contracting Party" means, concerning the Community and the EC Member States, the Community and the EC Member States, or the Community, or the EC Member States. The meaning to be attributed to this expression in each case is to be deduced from the relevant provisions of this Agreement and from the respective competences of the Community and the EC Member States as they follow from the EC Treaty;

e) the term "ECAA Partner" means an Associated Party, Norway or Iceland;

f) the term "EC Treaty" means the Treaty Establishing the European Community;

(g) the term "EEA Agreement" means the Agreement on the European Economic Area and its Protocols and Annexes signed on 2 May 1992 and to which the European Community, its Member States, Iceland, Liechtenstein and Norway are parties;

(h) the term "Association Agreement" means each of such Agreements establishing an association between the European Community, or between the European Community and its Member States, on the one hand, and the respective Associated Party, on the other hand;

(i) the term "ECAA air carrier" means an air carrier, which is licensed as provided for by this Agreement in accordance with the provisions of the relevant acts specified in Annex I;

j) the term "Competent Civil Aviation Authority" means a government agency or entity that exercises a legal right to assess conformity of, to certify and control the use or sale of products or services or licences within a Contracting Party's jurisdiction and may take enforcement action to ensure that products or services marketed within its jurisdiction comply with legal requirements;

(k) the term "Convention" means the Convention on International Civil Aviation, opened for signature at Chicago on 7 December 1944, and the amendments and Annexes thereto;

(l) the term "SESAR" means the technical implementation of the Single European Sky which provides a coordinated and synchronised research, development and deployment of the new generations of ATM systems;

(m) the term "ATM Master Plan" (Air Traffic Management Master Plan) means the starting point of SESAR;

(n) the term "EC Member State" means a Member State of the European Community.

2. The use of the terms "country", "national", "nationals" or "territory" shall be without prejudice to the status of each Contracting Party under international law.

ARTICLE 3

The applicable provisions of Acts referred to or contained either in Annex I, adapted in accordance with Annex II, or in decisions of the Joint Committee shall be binding upon the Contracting Parties and be, or be made, part of their internal legal order as follows:

(a) an act corresponding to a European Community Regulation shall be made part of the internal legal order of the Contracting Parties;

(b) an act corresponding to a European Community Directive shall leave to the authorities of the Contracting Parties the choice of form and method of implementation.

ARTICLE 4

The Contracting Parties shall take all appropriate measures, whether general or particular, to ensure

fulfilment of the obligations arising out of this Agreement and shall abstain from any measure which could jeopardise the attainment of the objectives of this Agreement.

ARTICLE 5

The provisions of this Agreement shall not affect the relations between the Contracting Parties of the EEA Agreement.

NON-DISCRIMINATION

ARTICLE 6

Within the scope of this Agreement, and without prejudice to any special provisions contained therein, any discrimination on grounds of nationality shall be prohibited.

RIGHT OF ESTABLISHMENT

ARTICLE 7

Within the scope and conditions of this Agreement and without prejudice to the provisions of the relevant acts specified in Annex I, there shall be no restrictions on the freedom of establishment of nationals of an EC Member State or an ECAA Partner in the territory of any of them. Freedom of establishment shall include the right to take up and pursue activities as self-employed persons and to set up and manage undertakings, in particular companies or firms under the conditions laid down for its own nationals by the law of the country where such establishment is effected. This shall also apply to the setting up of agencies, branches or subsidiaries by nationals of any EC Member State or ECAA Partner established in the territory of any of them.

ARTICLE 8

1. Within the scope of this Agreement and without prejudice to the provisions of the relevant acts specified in Annex I, companies or firms constituted or organised in accordance with the law of an EC Member State or an ECAA Partner and having their principal place of business within the ECAA shall be treated in the same way as natural persons who are nationals of EC Member States or ECAA Partners.

2. The terms "companies or firms" mean companies or firms constituted under civil or commercial law, including cooperative societies, and other legal persons governed by public or private law, except those which are non-profit-making.

ARTICLE 9

1. The provisions of Articles 7 and 8 shall not apply to activities which, in the territory of any Contracting Party, are connected, even occasionally, with the exercise of official authority.

2. The provisions of Articles 7 and 8 and measures taken in pursuance thereof shall not prejudice the applicability of provisions laid down by law, regulation or administrative action of the Contracting Parties regarding entry, residence and employment or providing for special treatment for foreign nationals on grounds of public policy, public security or public health.

ARTICLE 10

1. Without prejudice to more favourable provisions in existing agreements and within the scope of this Agreement, the Contracting Parties shall abolish quantitative restrictions and measures having an equivalent effect on transfers of equipment, supplies, spare parts, and other devices when they are necessary for an ECAA air carrier to continue to provide air transport services under the conditions foreseen by this Agreement.

2. The obligation referred to in paragraph 1 shall not preclude the Contracting Parties from prohibiting or imposing restrictions on such transfers justified on the grounds of public policy or public security, of the protection of health and life of humans, animals or plants, or of the protection of intellectual, industrial and commercial property. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between the Contracting Parties.

AVIATION SAFETY

ARTICLE 11

1. The Contracting Parties shall put in place the appropriate means to ensure that aircraft registered in one Contracting Party, when landing at airports in another Contracting Party, comply with international safety standards established pursuant to the Convention and shall be subject to ramp inspections by the authorised representatives of that other Contracting Party, on board and around the aircraft to check both the validity of the aircraft documents and those of its crew and the apparent condition of the aircraft and its equipment.

2. A Contracting Party may request consultations at any time concerning the safety standards maintained by another Contracting Party in areas other than those covered by the acts referred to in Annex I.

3. Nothing in this Agreement shall be construed so as to limit the authority of a Competent Civil Aviation Authority to take all appropriate and immediate measures whenever it ascertains that a product or a service may:

- (i) fail to satisfy the minimum standards which may be established pursuant to the Convention, or
- (ii) give rise to serious concerns - established through an inspection referred to in paragraph 1 - that an aircraft or the operation of an aircraft does not comply with the minimum standards established pursuant to the Convention, or
- (iii) give rise to serious concerns that there is a lack of effective maintenance and administration of minimum standards established pursuant to the Convention.

4. Where a Competent Civil Aviation Authority takes action under paragraph 3, it shall promptly inform the Competent Civil Aviation Authorities of the other Contracting Parties of taking such action, providing reasons for its action.

5. Where measures taken pursuant to paragraph 3 are not discontinued even though the basis for taking them has ceased to exist, any Contracting Party may refer the matter to the Joint Committee.

6. Any amendments to national law with respect to the status of the Competent Civil Aviation Authority shall be notified by the Contracting Party concerned to the other Contracting Parties.

AVIATION SECURITY

ARTICLE 12

1. In order to safeguard civil aviation against acts of unlawful interference, the Contracting Parties shall ensure that the common basic standards and the compliance monitoring mechanisms on aviation security as contained in Annex I are applied to any airport located in their territories, in accordance with the relevant provisions referred to in that Annex.

2. The Contracting Parties shall provide upon request all necessary assistance to each other to prevent acts of unlawful seizure of civil aircraft and other unlawful acts against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports and air navigation facilities, and any other threat to the security of civil aviation.

3. When an incident or threat of an incident of unlawful seizure of civil aircraft or other unlawful acts against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports or air navigation facilities occurs, the Contracting Parties shall assist each other by facilitating communications and other appropriate measures intended to terminate rapidly and safely such incident or threat thereof.

4. An Associated Party may be subjected to a European Commission inspection in accordance with the relevant European Community legislation as referred to in Annex I, and it may be required to participate in European Commission inspections in other Contracting Parties.

AIR TRAFFIC MANAGEMENT

ARTICLE 13

1. The Contracting parties shall cooperate in the field of air traffic management with a view to extending the Single European Sky to the ECAA in order to enhance current safety standards and overall efficiency of general air traffic standards in Europe, to optimise capacity and to minimise delays.

2. With a view to facilitating the application of the Single European Sky legislation in their territories,

- the Associated Parties, within the limits of their respective competences, shall at the earliest opportunity take the necessary measures to adjust their air traffic management institutional structures to the Single European Sky, in particular by designating or establishing pertinent national supervisory bodies at least functionally independent of air navigation service providers,

- the European Community shall associate the Associated Parties with any operational initiative in the fields of air navigation services, airspace and interoperability that stem from the Single European Sky, in particular through an early involvement of the relevant Contracting Parties' efforts to establish functional airspace blocks.

3. The European Community shall see to it that the Associated Parties are fully associated with the development of an ATM Master Plan within the SESAR programme of the Commission.

COMPETITION

ARTICLE 14

1. Within the scope of this Agreement the provisions of Annex III shall apply. Where rules on competition and state aid are included in other agreements between two or more Contracting Parties, such as Association Agreements, these rules shall apply between those Parties.

2. Articles 15, 16 and 17 shall not apply with respect to the provisions in Annex III.

ENFORCEMENT

ARTICLE 15

1. Without prejudice to paragraphs 2 and 3, each Contracting Party shall ensure that the rights which devolve from this Agreement, and in particular from the acts specified in Annex I, may be invoked before national courts.

2. In cases which may affect actual or potential air services to be authorised under this Agreement, the European Community institutions shall enjoy the powers specifically granted to them under the provisions of the acts referred to or contained in Annex.

3. All questions concerning the legality of decisions taken by European Community institutions under this Agreement, in particular under the acts specified in Annex I, shall be of the exclusive competence of the Court of Justice of the European Communities, hereinafter referred to as "the Court of Justice".

INTERPRETATION

ARTICLE 16

1. Insofar as the provisions of this Agreement and the provisions of the acts specified in Annex I are identical in substance to corresponding rules of the EC Treaty and to acts adopted pursuant to the EC Treaty, those provisions shall, in their implementation and application, be interpreted in conformity with the relevant rulings and decisions of the Court of Justice and the European Commission given before the date of signature of this Agreement. The rulings and decisions given after the date of signature of this Agreement shall be communicated to the other Contracting Parties. At the request of one of the Contracting Parties, the implications of such later rulings and decisions shall be determined by the Joint Committee in view of ensuring the proper functioning of this Agreement Existing interpretations shall be communicated to the ECAA Partners prior to the date of signature of this Agreement. Decisions taken by the Joint Committee under this procedure shall be in conformity with the case law of the Court of Justice.

2. When a question of interpretation of this Agreement, of the provisions of the acts specified in Annex I or of acts adopted in pursuance thereof identical in substance to corresponding rules of the EC Treaty and to acts adopted pursuant to the EC Treaty, arises in a case pending before a court or tribunal of an ECAA Partner, the court or tribunal shall ask, if it considers this necessary to enable it to give a judgement and in accordance with Annex IV, the Court of Justice to decide on the question. An ECAA Partner may, by decision and in accordance with Annex IV, stipulate the extent to which, and according to what modalities, its courts and tribunals are to apply this provision. Such a decision shall be notified to the depositary and the Court of Justice. The depositary shall inform the other Contracting Parties.

3. Where, in accordance with paragraph 2, a court of a Contracting Party against whose decisions there is no judicial remedy under national law is not able to make a referral to the Court of Justice, any judgement of such court shall be transmitted by the Contracting Party concerned to the Joint Committee which shall act so as to preserve the homogeneous interpretation of this Agreement. If the Joint Committee, within two months after a difference between the case law of the Court of Justice and a judgement of a court of such a Contracting Party has been brought before it, has not succeeded in preserving the homogeneous interpretation of this Agreement, the procedures laid down in Article 20 may be applied.

NEW LEGISLATION

ARTICLE 17

1. This Agreement shall be without prejudice to the right of each Contracting Party, subject to compliance with the principle of non-discrimination and the provisions of this Article and of Article 18(4) to unilaterally adopt new legislation or amend its existing legislation in the field of air transport or an associated area mentioned in Annex I. The Associated Parties shall not adopt any such legislation unless it is in accordance with this Agreement.

2. As soon as a Contracting Party has adopted new legislation or an amendment to its legislation it shall inform the other Contracting Parties via the Joint Committee not later than one month after its adoption. Upon the request of any Contracting Party, the Joint Committee shall within two months thereafter hold an exchange of views on the implications of such new legislation or amendment for the proper functioning of this Agreement.

3. The Joint Committee shall:

a) either adopt a decision revising Annex I so as to integrate therein, if necessary on a basis of reciprocity, the new legislation or amendment in question; or

b) adopt a decision to the effect that the new legislation or amendment in question is to be regarded as in accordance with this Agreement; or

c) decide on any other measures to safeguard the proper functioning of this Agreement.

4. As regards the legislation which has been adopted between the signing of this Agreement and its entry into force and of which the other Contracting Parties have been informed, the date of referral shall be taken as the date on which the information was received. The date on which the Joint Committee reaches a decision may not be earlier than sixty days after the entry into force of this Agreement.

JOINT COMMITTEE

ARTICLE 18

1. A Joint Committee is hereby established which shall be responsible for the administration of this Agreement and shall ensure its proper implementation, without prejudice to Article 15(2) and (3) and Articles 21 and 22. For this purpose it shall make recommendations and take decisions in the cases provided for in this Agreement. The decisions of the Joint Committee shall be put into effect by the Contracting Parties in accordance with their own rules.

2. The Joint Committee shall consist of representatives of the Contracting Parties.

3. The Joint Committee shall act by unanimity. However, the Joint Committee may decide to lay down a majority voting procedure for certain specific issues.

4. For the purpose of the proper enforcement of this Agreement, the Contracting Parties shall exchange information, inter alia, on new legislation or decisions that are relevant for this Agreement, and, at the request of any Party, shall hold consultations within the Joint Committee, including on social issues.

5. The Joint Committee shall adopt its rules of procedure.

6. An ECAA Partner or the European Community and its Member States shall preside in turn over the Joint Committee in accordance with the arrangements to be laid down in its rules of procedure.

7. The chairman of the Joint Committee shall convene its meetings at least once a year in order to review the general functioning of this Agreement and, whenever special circumstances so require, at the request of a Contracting Party. The Joint Committee shall keep under constant review the development of the case law of the Court of Justice. To this end the European Community shall transmit to the ECAA Partners all judgements of the Court of Justice relevant for the functioning of this Agreement. The Joint Committee shall act within three months so as to preserve the homogeneous interpretation of this Agreement.

8. The Joint Committee may decide to set up any working party that can assist it in carrying out its duties.

ARTICLE 19

1. A decision of the Joint Committee shall be binding upon the Contracting Parties. Whenever a decision taken by the Joint Committee contains a requirement for action to be taken by a Contracting Party, the said Party shall take the necessary measures and inform the Joint Committee thereof.

2. The decisions of the Joint Committee shall be published in the Official Journals of the European Union and of the ECAA Partners. Each decision shall state the date of its implementation by the Contracting Parties and any other information likely to concern economic operators.

DISPUTE SETTLEMENT

ARTICLE 20

1. The Community, acting together with the EC Member States, or an ECAA Partner may bring a matter under dispute which concerns the application or interpretation of this Agreement before the Joint Committee, except where specific procedures are set out in this Agreement.

2. When a dispute has been brought before the Joint Committee under paragraph 1, immediate consultations shall be held between the parties to the dispute. In cases where the European Community is not a party to the dispute, a Community representative may be invited to the consultations by one of the parties to the dispute. The parties to the dispute may draw up a proposal for a solution which shall immediately be submitted to the Joint Committee. Decisions taken by the Joint Committee under this procedure shall respect the case law of the Court of Justice.

3. If the Joint Committee after four months from the date when the matter was brought before it has not succeeded to take a decision resolving the dispute, the parties to the dispute may refer it to the Court of Justice whose decision shall be final and binding. The modalities according to which such referrals may be made to the Court of Justice are set out in Annex IV.

4. If the Joint Committee does not within four months take a decision on an issue which has been referred to it, the Contracting Parties may take appropriate safeguard measures in accordance with Articles 21 and 22 for a period not exceeding six months. After this period each Contracting Party may denounce this Agreement with immediate effect. A Contracting Party shall not take safeguard measures on a matter which has been referred to the Court of Justice in accordance with this Agreement, except in cases defined in Article 11(3) or in compliance with mechanisms provided for in individual acts specified in Annex I.

SAFEGUARD MEASURES

ARTICLE 21

Without prejudice to Article 11(3) and the safety and security assessments mentioned in the Protocols to this Agreement, safeguard measures shall be restricted with regard to their scope and duration to what is strictly necessary in order to remedy the situation. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of this Agreement.

ARTICLE 22

1. A Contracting Party which is considering taking safeguard measures shall notify the other Contracting Parties of its intention through the Joint Committee and shall provide all relevant information.

2. The Contracting Parties shall immediately enter into consultations in the Joint Committee with a view to finding a commonly acceptable solution.

3. Without prejudice to Article 11(3), the Contracting Party concerned may not take safeguard measures until one month has elapsed after the date of notification under paragraph 1, unless the consultation procedure under paragraph 2 has been concluded before the expiration of the said time limit.

4. The Contracting Party concerned shall without delay notify the Joint Committee of the measures taken and shall provide all relevant information.

DISCLOSURE OF INFORMATION

ARTICLE 23

The representatives, delegates and experts of the contracting Parties, as well as officials and other servants acting under this Agreement, shall be required, even after their duties have ceased, not to disclose information covered by the obligation of professional confidentiality, in particular information about undertakings, their business relations or their cost components.

THIRD COUNTRIES AND INTERNATIONAL ORGANISATIONS

ARTICLE 24

1. The Contracting Parties shall consult with each other in the framework of the Joint Committee at the request of any Contracting Party, in accordance with the procedures laid out in Articles 25 and 26,

(a) on air transport questions dealt with in international organisations; and

(b) on various aspects of possible developments in relations between Contracting Parties and third countries in air transport, and on the functioning of the significant elements of bilateral or multilateral agreements concluded in this field.

2. The consultations provided for in paragraph 1 shall be held within one month of the request and in urgent cases as soon as possible.

ARTICLE 25

1. The main aims of the consultations provided for in Article 24(1)(a) shall be:

(a) to determine jointly whether the questions raise problems of common interest; and

(b) depending upon the nature of such problems:

- to consider jointly whether the Contracting Parties' action within the international organisations concerned should be coordinated, or

- to consider jointly any other approach which might be appropriate.

2. The Contracting Parties shall as soon as possible exchange any information of relevance to the aims provided for in paragraph 1.

ARTICLE 26

The main aims of the consultations provided for in Article 24(1)(b) shall be to examine the relevant issues and to consider any approach which might be appropriate.

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS

ARTICLE 27

1. Protocols I to VIII establish the transitional arrangements and corresponding periods applying between the European Community and the EC Member States, on the one hand, and the Associated Party concerned, on the other hand. In the relationship between Norway or Iceland and an Associated Party the same conditions shall apply as between the European Community and the EC Member States, on the one hand, and the Associated Party concerned, on the other hand.

2. During the transitional periods referred to in paragraph 1 the relevant elements of the air transport regime between two Associated Parties shall be determined on the basis of the more restrictive of the two Protocols referring to the Associated Parties in question.

3. The gradual transition of each Associated Party to the full application of the ECAA shall be subject to assessments. The assessments shall be carried out by the European Community in cooperation with the Associated Party concerned. When an Associated Party is satisfied that the conditions for completing a transitional period as set out in the relevant Protocol have been fulfilled, it shall inform the European Community that an assessment should be carried out.

4. If the European Community determines that the conditions are fulfilled it shall inform the Joint Committee and decide thereafter that the Associated Party concerned qualifies for passing to the next transitional period or for full inclusion in the European Common Aviation Area as the case may be.

5. If the European Community determines that the conditions are not fulfilled it shall so report to the Joint Committee. The Community shall recommend to the Associated Party concerned specific improvements and determine an implementing period within which these improvements can reasonably be implemented. Before the end of the implementing period a second and, if necessary, further assessments shall be made whether the recommended improvements have effectively and satisfactorily been implemented.

RELATIONSHIP WITH BILATERAL AIR TRANSPORT AGREEMENTS AND ARRANGEMENTS

ARTICLE 28

1. The provisions of this Agreement shall prevail over the relevant provisions of bilateral air transport agreements and/or arrangements in force between the Associated Parties on the one hand and the European Community, an EC Member State, Norway or Iceland on the other hand, as well as between Associated Parties.

2. Notwithstanding paragraph 1, during the transitional periods referred to in Article 27, the provisions concerning ownership, traffic rights, capacity, frequencies, type or change of aircraft, code-sharing and pricing of a bilateral agreement or arrangement in force between an Associated Party and the European Community, an EC Member State, Norway or Iceland or between two Associated Parties shall apply between the Parties thereto if such bilateral agreement and/or arrangement is more flexible, in terms of freedom for the air carriers concerned, than the provisions of the applicable Protocol with respect to the Associated Party concerned.

3. A dispute between an Associated Party and another Contracting Party as to whether the provisions of the Protocol with respect to the Associated Party concerned or the bilateral agreements and/or arrangements are, in view of the full application of the ECAA, more flexible shall be settled in the framework of the dispute settlement mechanism provided for in Article 20. Disputes on how to determine the relationship between conflicting Protocols shall be settled in the same way.

ENTRY INTO FORCE, REVIEW, TERMINATION AND OTHER PROVISIONS

ARTICLE 29

Entry into force

1. This Agreement shall be subject to ratification or approval by the signatories in accordance with their own procedures. Instruments of ratification or approval shall be deposited with the General Secretariat of the Council of the European Union (depository), which shall notify all other signatories as well as the International Civil Aviation Organisation thereof.

2. This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date of deposit of the instruments of ratification or approval by the European Community and the EC Member States and at least one Associated Party. For each signatory which ratifies or approves this agreement after such date, it shall enter into force on the first day of the second month following the deposit by such signatory of its instrument of ratification or approval.

3. Notwithstanding paragraphs 1 and 2, the European Community and its Member States and at least one Associated Party, may decide to apply provisionally this Agreement among themselves from the date of signature, in accordance with the application of domestic law, by notifying the depository which shall notify the other Contracting Parties thereof.

ARTICLE 30

Review

This Agreement shall be reviewed at the request of any Contracting Party and at any event five years after its entry into force.

ARTICLE 31

Termination

1. Each Contracting Party may denounce this Agreement by notifying the depository, which shall notify this termination to the other Contracting Parties as well as the International Civil Aviation Organisation. If this Agreement is denounced by the European Community and the EC Member States it shall cease to be in force one year after the date of notification. If this Agreement is denounced by any other Contracting Party it shall cease to be in force only with respect to such Contracting Party one year after the date of notification. However, air services operated at the date of expiry of this Agreement may continue until the end of the International Air Transport Association (IATA) scheduling season into which that date of expiry falls.

2. Upon accession to the European Union of an Associated Party, that Party shall automatically cease to be an Associated Party under this Agreement and shall instead become an EC Member State.

3. This Agreement shall cease to be in force or be suspended with respect to an Associated Party if the corresponding Association Agreement ceases to be in force or is suspended.

ARTICLE 32

Enlargement of the ECAA

The European Community may ask any State or entity which is prepared to make its laws on air transport and associated matters compatible with those of the Community, and with which the Community has established or is establishing a framework of close economic cooperation, such as an Association Agreement, to participate in the ECAA. To this end, the Contracting Parties shall amend this Agreement accordingly.

ARTICLE 33

Gibraltar airport

The application of this Agreement to Gibraltar airport is understood to be without prejudice to the respective legal positions of the Kingdom of Spain and the United Kingdom with regard to the dispute over sovereignty over the territory in which the airport is situated.

The application of this Agreement to Gibraltar airport shall be suspended until the arrangements in the Joint Declaration made by the Foreign Ministers of the Kingdom of Spain and the United Kingdom on 2 December 1987 enter into operation.

ARTICLE 34

Languages

This Agreement is drawn up in a single original in the official languages of the institutions of the European Union and of the Contracting Parties other than the European Community and its Member States, each of these texts being equally authentic.

In WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorised thereto, have signed this Agreement:

RULES APPLICABLE TO CIVIL AVIATION

The "Applicable provisions" of the following European Community acts shall be applicable in accordance with the Main Agreement and Annex II on horizontal adaptations unless otherwise specified in this Annex or in Protocols I to VIII thereafter. Where necessary, specific adaptations for each individual act are set out hereafter:

A. Market access and ancillary issues

No 2407/92

Council Regulation (EEC) No 2407/92 of 23 July 1992 on licensing of air carriers Applicable provisions: Articles 1 to 18 and the Annex except for the reference in Article 13(3) to Article 226 (ex 169) of the EC Treaty

No 2408/92

Council Regulation (EEC) No 2408/92 of 23 July 1992 on access for Community air carriers to intra-Community air routes

as amended or adapted by

- Article 29 of the Act concerning the conditions of accession of the Republic of Austria, the Republic of Finland and the Kingdom of Sweden;
- the decision of the EEA Joint Committee No 7/94 of 21 March 1994 amending Protocol 47 and certain Annexes to the EEA Agreement;
- Article 20 of the Act concerning the conditions of accession of the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia and the Slovak Republic and the adjustments to the Treaties on which the European Union is founded, hereinafter referred to as "the 2003 Act of Accession".

Applicable provisions: Articles 1 to 15 and Annexes I, II and III

No 2409/92

Council Regulation (EEC) No 2409/92 of 23 July 1992 on fares and rates for air services Applicable provisions: Articles 1 to 10

No 95/93

Council Regulation (EEC) No 95/93 of 18 January 1993 on common rules for the allocation of slots at Community airports

as amended by

- Regulation (EC) No 894/2002 of the European Parliament and of the Council of 27 May 2002 amending Council Regulation (EEC) No 95/93
- Regulation (EC) No 1554/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 July 2003 amending Council Regulation (EEC) No 95/93
- Regulation (EC) No 793/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 amending Council Regulation (EEC) No 95/93

Applicable provisions: Articles 1 to 12, and 14a(2)

As regards the application of Article 12(2), the term "the Commission" shall read "the Joint Committee".

No 96/57

Council Directive 96/67/EC of 15 October 1996 on access to the groundhandling market at Community airports

Applicable provisions: Articles 1 to 25 and Annex

As regards the application of Article 10, the term "Member States" shall read "EC Member States".
As regards the application of Article 20(2), the term "the Commission" shall read "the Joint Committee".

No 785/2004

Regulation (EC) No 785/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on insurance requirements for air carriers and aircraft operators

Applicable provisions: Articles 1 to 8, and 10(2)

B. Air Traffic Management

No 549/2004

Regulation (EC) No 549/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 laying down the framework for the creation of the single European sky (the framework Regulation)

Applicable provisions: Articles 1 to 4, 6, and 9 to 14

No 550/2004

Regulation (EC) No 550/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the provision of air navigation services in the single European sky (the service provision Regulation)

Applicable provisions: Articles 1 to 19, Annexes I and II

No 551/2004

Regulation (EC) No 551/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the organisation and use of the airspace in the single European sky (the airspace Regulation)

Applicable provisions: Articles 1 to 11

No 552/2004

Regulation (EC) No 552/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the interoperability of the European Air Traffic Management network (the interoperability Regulation)

Applicable provisions: Articles 1 to 12, Annexes I to V

No 2096/2005

Commission Regulation (EC) No 2096/2005 of 20

December 2005 laying down common requirements for the provision of air navigation services

Applicable provisions: Articles 1 to 9, Annexes I to V

No 2150/2005

Commission Regulation (EC) No 2150/2005 of 23 December 2005 laying down common rules for

the flexible use of airspace

Applicable provisions: Articles 1 to 9, Annex

C. Aviation Safety

No 3922/91

Council Regulation (EEC) No 3922/91 of 16

December 1991 on the harmonisation of technical requirements and administrative procedures in the field of civil aviation as amended by:

- Commission Regulation (EC) No 2176/96 of 13 November 1996 amending to scientific and technical progress Council Regulation (EEC) No 3922/91

- Commission Regulation (EC) No 1069/1999 of 25 May 1999 adapting to scientific and technical progress Council Regulation (EEC) No 3922/91

- Commission Regulation (EC) No 2871/2000 of 28 December 2000 adapting to scientific and technical progress Council Regulation (EEC) 3922/91 on the harmonisation of technical requirements and administrative procedures in the field of civil aviation

- Regulation (EC) No 1592/2002 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2002 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency

Applicable provisions: Articles 1 to 10, 12 to 13 with the exception of Article 4(1) and Article 8(2) (second sentence), Annexes I to III

As regards the application of Article 12, "Member States" shall read "EC Member States".

No 94/56

Council Directive 94/56/EC of 21 November 1994 establishing the fundamental principles governing the investigations of civil aviation accidents and incidents

Applicable provisions: Articles 1 to 12

As regards the applications of Articles 9 and 12, the term "the Commission" shall read "all other ECAA Contracting Parties".

No 1592/2002

Regulation (EC) No 1592/2002 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2002 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency as amended by:

- Regulation (EC) No 1643/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 July 2003 amending Regulation (EC) No 1592/2002

- Commission Regulation (EC) No 1701/2003 of 24 September 2003 adapting Article 6 of Regulation (EC) No 1592/2002

Applicable provisions: Articles 1 to 57, Annexes I and II

No 2003/42

Directive 2003/42/EC of the European Parliament and the Council of 13 June 2003 on occurrence reporting in civil aviation

Applicable provisions: Articles 1 to 11, Annexes I and II

No 1702/2003

Commission Regulation (EC) No 1702/2003 of 24 September 2003 laying down implementing rules for the airworthiness and environmental certification of aircraft and related products, parts and appliances, as well as for the certification of design and production organisations as amended by:

- Commission Regulation (EC) No 381/2005 of 7 March 2005 amending Regulation (EC) No 1702/2003

Applicable provisions: Articles 1 to 4, Annex. The transitional periods referred to in this Regulation shall be determined by the Joint Committee.

No 2042/2003

Commission Regulation (EC) No 2042/2003 of 20 November 2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks

Applicable provisions: Articles 1 to 6, Annexes I to IV

No 104/2004

Commission Regulation (EC) No 104/2004 of 22 January 2004 laying down rules on the organisation and composition of the Board of Appeal of the European Aviation Safety Agency

Applicable provisions: Articles 1 to 7 and Annex

No 488/2005

Commission Regulation (EC) No 488/2005 of 21 March 2005 on the fees and charges levied by the European Aviation Safety Agency

No 2111/2005

Regulation (EC) No 2111/2005 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2005 on the establishment of a Community list of air carriers subject to an operating ban within the Community and on informing air transport passengers of the identity of the operating air carrier, and repealing Article 9 of Directive 2004/36/EC

Applicable provisions: Articles 1 to 13, Annex

D. Aviation Security

No 2320/2002

Regulation (EC) No 2320/2002 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 establishing common rules in the field of civil aviation security

as amended by:

- Regulation (EC) No 849/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 amending Regulation (EC) No 2320/2002

Applicable provisions: Articles 1 to 12 and Annex

No 622/2003

Commission Regulation (EC) No 622/2003 of 4 April 2003 laying down measures for the implementation of the common basic standards on aviation security

as amended by:

- Commission Regulation (EC) No 68/2004 of 15 January 2004 amending Regulation (EC) No 622/2003
- Commission Regulation (EC) No 781/2005 of 24 May 2005 amending Regulation (EC) No 622/2003
- Commission Regulation (EC) No 857/2005 of 6 June 2005 amending Regulation (EC) No 622/2003

Applicable provisions: Articles 1 to 5 and Annex

No 1217/2003

Commission Regulation (EC) No 1217/2003 of 4 July 2003 laying down common specifications for national civil aviation security quality control programmes

Applicable provisions: Articles 1 to 11, Annexes I and II

No 1486/2003

Commission Regulation (EC) No 1486/2003 of 22 August 2003 laying down procedures for conducting Commission inspections in the field of civil aviation security

Applicable provisions: Articles 1 to 16

No 1138/2004

Commission Regulation (EC) No 1138/2004 of 21 June 2004 establishing a common definition of critical parts of security restricted areas at airports

Applicable provisions: Articles 1 to 8

E. Environment

No 89/629

Council Directive 89/629/EEC of 4 December 1989 on the limitation of noise emission from civil subsonic jet aeroplanes.

Applicable provisions: Articles 1 to 8

No 92/14

Council Directive 92/14/EEC of 2 March 1992 on the limitation of the operation of aeroplanes covered by Part II, Chapter 2, Volume 1 of Annex 16 of the Convention of International Civil Aviation, second edition (1988)

as amended by:

- Council Directive 98/20/EC of 30 March 1998 amending Directive 92/14/EEC
- Commission Directive 1999/28/EC of 21 April 1999 amending the Annex to Council Directive 92/14/EEC
- Commission Regulation (EC) No 991 /2001 of 21 May 2001 amending the Annex to Council Directive 92/14/EEC

Applicable provisions: Articles 1 to 11 and Annex

No 2002/30

Directive 2002/30/EC of the European Parliament and of the Council of 26 March 2002 on the establishment of rules and procedures with regard to the introduction of noise-related operating restrictions at Community airports

As amended or adapted by the 2003 Act of Accession

Applicable provisions: Articles 1 to 15, Annexes I and II

No 2002/49

Directive 2002/49/EC of the European Parliament and of the Council of 25 June 2002 relating to the assessment and management of environmental noise

Applicable provisions: Articles 1 to 16, Annexes I to VI

F. Social Aspects

No 1989/391

Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work

Applicable provisions: Articles 1 to 16, and 18-19

No 2003/88

Directive 2003/88/EC of the European Parliament and of the Council of 4 November 2003 concerning certain aspects of the organisation of working time

Applicable provisions: Articles 1 to 19, 21 to 24 and 26 to 29

No 2000/79

Council Directive 2000/79/EC of 27 November 2000 concerning the European Agreement on the Organisation of Working Time of Mobile Workers in Civil Aviation concluded by the Association of European Airlines (AEA), the European Transport Workers' Federation (ETF), the European Cockpit Association (ECA), the European Regions Airline Association (ERA) and the International Air Carrier Association (IACA)

Applicable provisions: Articles 1 to 5

G. Consumer protection

No 90/314

Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours

Applicable provisions: Articles 1 to 10

No 92/59

Council Directive 92/59/EEC of 29 June 1992 on general product safety

Applicable provisions: Articles 1 to 19

No 93/13

Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts

Applicable provisions: Articles 1 to 10 and Annex

As regards the application of Article 10, the term "the Commission" shall read "all other ECAA Contracting Parties".

No 95/46

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data

Applicable provisions: Articles 1 to 34

No 2027/97

Council Regulation (EC) No 2027/97 of 9 October 1997 on air carrier liability in the event of accidents

as amended by:

- Regulation (EC) No 889/2002 of the European Parliament and of the Council of 13 May 2002 amending Council Regulation (EC) No 2027/97

Applicable provisions: Articles 1 to 8

No 261/2004

Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) No 295/91

Applicable provisions: Articles 1 to 17

H. Other legislation

No 2299/1989

Council Regulation (EEC) No 2299/1989 of 24 July 1989 on a code of conduct for computer reservation systems

as amended by:

- Council Regulation (EEC) No 3089/93 of 29 October 1993 amending Regulation (EEC) No 2299/89

- Council Regulation (EC) No 323/1999 of 8 February 1999 amending Regulation (EEC) No 2299/89

Applicable provisions: Articles 1 to 22 and Annex

No 91/670

Council Directive No 91/670/EEC of 16 December 1991 on mutual acceptance of personnel licences for the exercise of functions in civil aviation

Applicable provisions: Articles 1 to 8 and Annex

No 3925/91

Council Regulation (EEC) No 3925/91 of 19 December 1991 concerning the elimination of controls and formalities applicable to the cabin and hold baggage of persons taking an intra-Community flight and

the baggage of persons making an intra-Community sea crossing

Applicable provisions: Articles 1 to 5

No 437/2003

Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council of 27 February 2003 on statistical returns in respect of the carriage of passengers, freight and mail by air

as amended by:

- Commission Regulation (EC) No 1358/2003 of 31 July 2003 implementing and amending Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council

Applicable provisions: Articles 1 to 11, Annexes I and II

No 1358/2003

Commission Regulation (EC) No 1358/2003 of 31 July 2003 implementing Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council on statistical returns in respect of the carriage of passengers, freight and mail by air and amending Annexes I and II thereto

Applicable provisions: Articles 1 to 4, Annexes I to III

No 2003/96

Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity

Applicable provisions: Article 14(1)(b) and (2)

ANNEX II

Horizontal adaptations and certain procedural rules

The provisions of the acts specified in Annex I shall be applicable in accordance with the Agreement and points 1 to 4 of this Annex, unless otherwise provided in Annex I. The specific adaptations necessary for individual acts are set out in Annex I.

This Agreement shall be applicable in accordance with the procedural rules set out in points 5 and 6 of this Annex.

1. INTRODUCTORY PARTS OF THE ACTS

The preambles of the acts specified are not adapted for the purposes of this Agreement. They are relevant to the extent necessary for the proper interpretation and application, within the framework of this Agreement, of the provisions contained in such acts.

2. SPECIFIC TERMINOLOGY OF THE ACTS

The following terms used by the acts specified in Annex I shall read as follows:

(a) the term "Community" shall read "European Common Aviation Area";

(b) the terms "Community law ", "Community legislation", "Community instruments" and "EC Treaty" shall read "ECAA Agreement";

(c) the term "Community airport" shall read "airport located in the European Common Aviation Area";

(d) the term "Official Journal of the European Communities" or "Official Journal of the European Union" shall read "Official Journals of the Contracting Parties";

(e) the term "Community air carrier" shall read "ECAA air carrier".

3. REFERENCES TO MEMBER STATES

Without prejudice to point 4 of this Annex, whenever acts specified in Annex I contain references to "Member State(s)", the references shall be understood to include, apart from the EC Member States, also the ECAA Partners.

4. PROVISIONS ON EUROPEAN COMMUNITY COMMITTEES AND CONSULTATION OF THE ASSOCIATED PARTIES

Experts of the Associated Parties shall be consulted by the European Commission and given the opportunity to submit their advice each time the acts specified in Annex I provide for the consultation by the European Commission of European Community Committees and for the opportunity to submit their advice or opinion.

Each consultation shall consist of one meeting chaired by the European Commission and shall take place within the Joint Committee at the invitation of the European Commission prior to the consultation of the relevant European Community Committee. The European Commission shall provide each Associated Party at least two weeks in advance of the meeting, unless specific circumstance require a shorter notice, with all necessary information.

The Associated Parties shall be invited to submit their views to the European Commission. The European Commission shall take due account of the advice delivered by the Associated Parties.

The above provisions shall not apply on the application of competition rules set out in this Agreement which shall be governed by the specific consultation procedures set out in Annex III.

5. COOPERATION AND EXCHANGE OF INFORMATION

To facilitate the exercise of the relevant powers of the competent authorities of the Contracting Parties, such authorities shall upon request mutually exchange all information necessary for the proper functioning of this Agreement.

6. REFERENCE TO LANGUAGES

The Contracting Parties shall be entitled to use, in the procedures established in the ambit of this Agreement and without prejudice to Annex IV, any official language of the institutions of the European Union or of another Contracting Party. The Contracting Parties are aware, however, that the utilisation of English facilitates those procedures. If a language which is not an official language of the institutions of European Union is used in an official document, a translation into an official language of the institutions of the European Union shall be simultaneously submitted, taking into account the provision of the preceding sentence. If a Contracting Party intends to use, in an oral procedure, a language that is not an official language of the institutions of the European Union, that Contracting Party shall ensure simultaneous interpretation into English.

Rules on competition and state aid referred to in Article 14 of the Main Agreement

Article 1

State monopolies

An Associated Party shall progressively adjust any State monopolies of a commercial character so as to ensure that, by the end of the second period referred to in the Protocol to this Agreement which contains the transitional measures with regard to the Associated Party concerned, no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed exists between nationals of the Contracting Parties. The Joint Committee shall be informed of the measures adopted to attain this objective.

Article 2

Approximation of state aid and competition legislation

1. The Contracting Parties recognise the importance of the approximation of the existing legislation on State aid and competition of the Associated Parties to that of the European Community. The Associated Parties shall endeavour to ensure that their existing and future laws on state aid and competition are gradually made compatible with the European Community *acquis*.

2. This approximation shall start upon the entry into force of this Agreement, and shall gradually extend to all the elements of the European Community state aid and competition provisions referred to in this Annex by the end of the second period referred to in the Protocol to this Agreement which contains the transitional measures with regard to the Associated Party concerned. The Associated Party shall also define, in agreement with the European Commission, the modalities for the monitoring of the implementation of the approximation of legislation and law enforcement actions to be taken.

Article 3

Competition rules and other economic provisions

1. The following practices are incompatible with the proper functioning of this Agreement, insofar as they may affect trade between two or more Contracting Parties:

(i) all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention restriction or distortion of competition;

(ii) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the Contracting Parties as a whole or in a substantial part thereof;

(iii) any State aid which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or certain products.

2. Any practices contrary to this Article shall be assessed on the basis of criteria arising from the

application of the competition rules applicable in the European Community, in particular from Articles 81, 82, 86 and 87 of the EC Treaty and interpretative instruments adopted by the European Community institutions.

3. Each Associated Party shall ensure that an operationally independent public body is entrusted with the powers necessary for the full application of paragraph 1 (i) and (ii), regarding private and public undertakings and undertakings to which special rights have been granted.

4. Each Associated Party shall designate or establish an operationally independent authority which is entrusted with the powers necessary for the full application of paragraph 1 (iii). This authority shall have, inter alia, the powers to authorise State aid schemes and individual aid grants in conformity with paragraph 2, as well as the powers to order the recovery of State aid that has been unlawfully granted.

5. Each Contracting Party shall ensure transparency in the area of State aid, inter alia, by providing the other Contracting Parties with a regular annual report or equivalent, following the methodology and the presentation of the European Community survey on State aid. Upon request by a Contracting Party, another Contracting Party shall provide information on particular individual cases of public aid.

6. Each Associated Party shall establish a comprehensive inventory of aid schemes instituted before the establishment of the authority referred to in paragraph 4 and shall align such aid schemes with the criteria referred to in paragraph 2.

7. (a) For the purposes of applying the provisions of paragraph 1(iii), the Contracting Parties recognise that during the periods referred to in the Protocol to this Agreement which contains the transitional measures with regard to an Associated Party, any public aid granted by this Associated Party shall be assessed taking into account that the Associated Party concerned is to be regarded as an area identical to those areas of the European Community

(b) described in Article 87(3)(a) of the Treaty establishing the European Community;

(c) By the end of the first period referred to in the Protocol to this Agreement which contains the transitional measures with regard to an Associated Party, this Party shall submit to the European Commission its GDP per capita figures harmonised at NUTS II level. The authority referred to in paragraph 4 and the European Commission shall then jointly evaluate the eligibility of the regions of the Associated Party concerned as well as the maximum aid intensities in relation thereto in order to draw up the regional aid map on the basis of the relevant European Community guidelines.

8. If one of the Contracting Parties considers that a particular practice is incompatible with the terms of paragraph 1, it may take appropriate measures after consultation within the Joint Committee or after thirty working days following referral for such consultation.

9. The Contracting Parties shall exchange information taking into account the limitations imposed by the requirements of professional and business confidentiality.

ANNEX IV

Referrals to the Court of Justice of the European Communities

1. General principles relating to Article 16 of the Agreement

1. The procedures established by the Court of Justice of the European Communities, hereinafter referred to as "the Court of Justice", for referrals for preliminary rulings within the European Community shall apply, as far as appropriate. Further to the preliminary ruling, a court or tribunal of a Contracting Party shall apply the interpretation ruled by the Court of Justice.

2. Contracting Parties shall have, within the ambit of this Agreement, the same rights to submit observations to the Court of Justice as the EC Member States.

2. Extent and modalities of the procedure established in Article 16(2) of the Agreement

1. When, in accordance with the second sentence of Article 16(2), a Contracting Party adopts a decision on the extent and modalities of referrals to the Court of Justice, that decision shall specify that either:

(a) any court or tribunal of the Contracting Party against whose decisions there is no judicial remedy under national law shall request the Court of Justice to give a preliminary ruling on a question raised in a case pending before it and concerning the validity or interpretation of an act referred to in Article 16(2) if that court or tribunal considers that a decision on the question is necessary to enable it to give a judgment, or

(b) any court or tribunal of that Contracting Party may request the Court of Justice to give a preliminary ruling on a question raised before it and concerning the validity or interpretation of an act referred to in Article 16(2) if that court or tribunal considers that a decision on the question is necessary to enable it to give a judgment.

2. The modalities of application of Article 16(2) shall be based on the principles enshrined in the legal provisions governing the functioning of the Court of Justice, including the relevant provisions of the EC Treaty, the Statute and the Rules of Procedure of the Court of Justice, as well as the case law of the latter. In the event that it takes a decision on the modalities of application of this provision, the Contracting Party shall also take into consideration the practical guidance released by the Court of Justice in the Information Notice on references by national courts for preliminary rulings.

3. Referrals according to Article 20(3) of the Agreement

The Court of Justice shall treat disputes submitted to it in accordance with Article 20(3) in the same manner as those submitted to it in accordance with Article 239 of the EC Treaty.

4. Referrals to the Court of Justice and languages

The Contracting Parties shall be entitled to use, in the procedures before the Court of Justice established in the ambit of the Agreement, any official language of the institutions of the European Union or of another Contracting Party. If a language which is not an official language of the institutions of the European Union is used in an official document, a translation into French shall be simultaneously submitted. If a Contracting Party intends to use, in an oral procedure, a language that is not an official language of the institutions of the European Union, the Contracting Party shall ensure simultaneous interpretation into French.

ANNEX V

PROTOCOL I

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES,

OF ONE PART, AND THE REPUBLIC OF ALBANIA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Albania, hereinafter referred to as "Albania", as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by Albania as verified by an assessment carried out by the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period Albania shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the national regulatory body, establish a national supervisory body for air traffic services, start the reorganisation of its airspace into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(v) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period Albania shall apply this Agreement including all legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Albania shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Albania and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by Albania or its nationals and air carriers licensed by Albania shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Albania shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1)(a)(i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Albania and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by Albania shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Albania.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of Albania and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by Albania or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period Albania shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of Albania in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Albania to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of Albania.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Albania to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL II

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND BOSNIA AND HERZEGOVINA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by Bosnia and Herzegovina as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by Bosnia and Herzegovina as verified by an assessment carried out by the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period Bosnia and Herzegovina shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Directive 96/67/EC (on ground handling), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(v) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an

agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III of this Agreement, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period Bosnia and Herzegovina shall

(i) separate the air traffic service provider and the national regulatory body, establish a national supervisory body for air traffic services, start the reorganisation of its airspace into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(ii) apply this Agreement including all legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Bosnia and Herzegovina shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Bosnia and Herzegovina and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by Bosnia and Herzegovina or its nationals and air carriers licensed by Bosnia and Herzegovina shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Bosnia and Herzegovina shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1)(a)(i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Bosnia and Herzegovina and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by Bosnia and Herzegovina shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Bosnia and Herzegovina.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of Bosnia and Herzegovina and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by Bosnia and Herzegovina or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period Bosnia and Herzegovina shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of Bosnia and Herzegovina in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Bosnia and Herzegovina to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of Bosnia and Herzegovina.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Bosnia and Herzegovina to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL III

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND THE REPUBLIC OF BULGARIA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional period

(1) The transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2 of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Bulgaria, hereinafter referred to as "Bulgaria", as verified by an assessment carried out by the European Community, and not later than Bulgaria's accession to the European Union.

(2) References to the "second transitional period" in this Agreement or in its Annexes shall mean in the case of Bulgaria the transitional period referred to in paragraph 1.

Article 2

Conditions relating to transition

By the end of the transitional period Bulgaria shall apply this Agreement including all legislation set out in Annex I as provided for in Article 3 of the Main Agreement.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,
during the transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Bulgaria shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Bulgaria and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Bulgaria and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by Bulgaria shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Bulgaria.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the transitional period, without prejudice to the obligation of Bulgaria and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by Bulgaria or its nationals from the beginning of the transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the end of the transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of Bulgaria in the European Aviation Safety Agency.

(2) Until the end of the transitional period, if safety deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Bulgaria to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

Until the end of the transitional period, if security deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Bulgaria to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment

shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL IV

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND THE REPUBLIC OF CROATIA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Croatia, hereinafter referred to as "Croatia", as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by Croatia as verified by an assessment carried out by the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period Croatia shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all the aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on the elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Directive 96/67/EC (on ground handling), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the national regulatory body, establish a national supervisory body for air traffic services, start the reorganisation of its airspace into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(v) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III of this Agreement,

whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period Croatia shall apply this Agreement including all the legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first and the second transitional periods Community air carriers and air carriers licensed by Croatia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Croatia and any point in an EC Member State.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Croatia shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1) (a);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Croatia and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by Croatia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Croatia.

(c) Until the end of the second transitional period Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by Croatia or its nationals and air carriers licensed by Croatia shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of Croatia and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by Croatia or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period Croatia shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of Croatia in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Croatia to operate on air routes

to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of Croatia.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Croatia to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL V

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA, ON THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by the former Yugoslav Republic of Macedonia as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by the former Yugoslav Republic of Macedonia as verified by an assessment carried out by the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period the former Yugoslav Republic of Macedonia shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all the aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all the aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold

baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Directive 96/67/EC (on ground handling), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the national regulatory body, establish a national supervisory body for air traffic services, start the reorganisation of its airspace into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(v) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III of this Agreement, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period the former Yugoslav Republic of Macedonia shall apply this Agreement including all the legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in the former Yugoslav Republic of Macedonia and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by the former Yugoslav Republic of Macedonia or its nationals and air carriers licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1)(a)(i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in the former Yugoslav Republic of Macedonia and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in the former Yugoslav Republic of Macedonia.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of the former Yugoslav Republic of Macedonia and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to

carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by the former Yugoslav Republic of Macedonia or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Application of certain legislation by the former Yugoslav Republic of Macedonia

Notwithstanding Article 2 of this Protocol, upon entry into force of this Agreement the former Yugoslav Republic of Macedonia shall

(i) apply in practice the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(ii) enforce that air carriers licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia comply in practice with Regulation (EC) No 261/2004;

(iii) terminate or bring in line with Community law the contract between the Government of the former Yugoslav Republic of Macedonia and Macedonian Airlines (MAT).

Article 5

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period the former Yugoslav Republic of Macedonia shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of the former Yugoslav Republic of Macedonia in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia to operate on air routes to, from or within the European Community made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 6

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of the former Yugoslav Republic of Macedonia.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by the former Yugoslav Republic of Macedonia to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL VI

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND THE REPUBLIC OF SERBIA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Serbia as verified by an assessment carried out by the relevant authority of the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Serbia as verified by an assessment carried out by the relevant authority of the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period the Republic of Serbia shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all the aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all the aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Directive 96/67/EC (on ground handling), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the regulatory body for the Republic of Serbia, establish a supervisory body for the Republic of Serbia for air traffic services, start the reorganisation of the airspace of the Republic of Serbia into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(v) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III of this Agreement, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period the Republic of Serbia shall apply this Agreement including all legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the Republic of Serbia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in the Republic of Serbia and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by the Republic of Serbia or its nationals and air carriers licensed by the Republic of Serbia shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the Republic of Serbia shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1) (a) (i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in the Republic of Serbia and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by the Republic of Serbia shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in the Republic of Serbia.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of the Republic of Serbia and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by the Republic of Serbia or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period the Republic of Serbia shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of the Republic of Serbia in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Serbia to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such

assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of the Republic of Serbia.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by the Republic of Serbia to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL VII

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND THE REPUBLIC OF MONTENEGRO, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2(1) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Montenegro as verified by an assessment carried out by the relevant authority of the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 2(2) of this Protocol have been fulfilled by the Republic of Montenegro as verified by an assessment carried out by the relevant authority of the European Community.

Article 2

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period the Republic of Montenegro shall

(i) be a full member of the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all the aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all the aviation security legislation as provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on

accident investigation), Directive 96/67/EC (on ground handling), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the regulatory body for the Republic of Montenegro, establish a supervisory body for the Republic of Montenegro for air traffic services, start the reorganisation of the airspace of the Republic of Montenegro into a functional block or blocks, and apply flexible use of airspace;

(v) ratify the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III of this Agreement, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period the Republic of Montenegro shall apply this Agreement including all legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the Republic of Montenegro shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in the Republic of Montenegro and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by the Republic of Montenegro or its nationals and air carriers licensed by the Republic of Montenegro shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by the Republic of Montenegro be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1)(a) (i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in the Republic of Montenegro and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by the Republic of Montenegro shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in the Republic of Montenegro.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of the Republic of Montenegro and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are

majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by the Republic of Montenegro or its nationals from the end of the first transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period the Republic of Montenegro shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of the Republic of Montenegro in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by the Republic of Montenegro to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of the Republic of Montenegro.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by the Republic of Montenegro to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL VIII

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF ONE PART, AND ROMANIA, OF THE OTHER PART

Article 1

Transitional period

(1) The transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 2 of this Protocol have been fulfilled by Romania as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) References to the "second transitional period" in this Agreement or in its Annexes shall mean in the

case of Romania the transitional period referred to in paragraph 1.

Article 2

Conditions relating to transition

By the end of the transitional period Romania shall apply this Agreement including all legislation set out in Annex I.

Article 3

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

a) during the transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by Romania shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Romania and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Romania and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by Romania shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Romania.

(2) For the purpose of this Article, 'Community air carrier' shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the transitional period, without prejudice to the obligation of Romania and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority owned or effectively controlled by Romania or its nationals from the beginning of the transitional period.

Article 4

Aviation safety

(1) At the end of the transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of Romania in the European Aviation Safety Agency.

(2) Until the end of the transitional period, if safety deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Romania to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 5

Aviation security

Until the end of the transitional period, if security deficiencies are identified the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by Romania to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

PROTOCOL IX

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EC MEMBER STATES, OF THE ONE PART, THE UNITED NATIONS INTERIM ADMINISTRATION IN KOSOVO, OF THE OTHER PART

Article 1

UNMIK"s competences

The provisions of this Protocol are without prejudice to the competences of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, hereinafter referred to as "UNMIK", as derived from UN Security Council Resolution 1244 of 10 June 1999.

Article 2

Transitional periods

(1) The first transitional period shall extend from the entry into force of this Agreement until all conditions set out in Article 3(1) of this Protocol have been fulfilled by UNMIK as verified by an assessment carried out by the European Community.

(2) The second transitional period shall extend from the end of the first transitional period until all conditions set out in Article 3(2) of this Protocol have been fulfilled by UNMIK as verified by an assessment carried out by the European Community.

Article 3

Conditions relating to transition

(1) By the end of the first transitional period UNMIK shall

(i) implement, without prejudice to its special status under international law, the Joint Aviation Requirements (JARs) adopted by the Joint Aviation Authorities and shall endeavour to implement all aviation safety legislation as provided in Annex I;

(ii) apply ECAC Document 30 and shall endeavour to implement all aviation security legislation as

provided in Annex I;

(iii) apply Regulation (EEC) No 3925/91 (on elimination of controls applicable to cabin and hold baggage), Regulation (EEC) No 2409/92 (on fares and rates for air services), Directive 94/56/EC (on accident investigation), Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents), Directive 2003/42/EC (on occurrence reporting), Regulation (EC) No 261/2004 (on denied boarding), Directive 2000/79/EC (on working time in civil aviation) and Directive 2003/88/EC (on working time) as provided in Annex I;

(iv) separate the air traffic service provider and the regulatory body, establish or designate a supervisory body for air traffic services;

(v) apply in practice the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air (the Montreal Convention);

(vi) have made sufficient progress in implementing the rules on state aid and competition included in an agreement referred to in Article 14(1) of the Main Agreement or in Annex III, whichever is applicable.

(2) By the end of the second transitional period UNMIK shall apply this Agreement including all the legislation set out in Annex I.

Article 4

Transitional arrangements

(1) Notwithstanding Article 1(1) of the Main Agreement,

(a) During the first transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by UNMIK shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in Kosovo and any point in an EC Member State;

(ii) Community air carriers shall not be majority owned or effectively controlled by UNMIK or residents of Kosovo and air carriers licensed by UNMIK shall not be majority owned or effectively controlled by EC Member States or their nationals.

(b) During the second transitional period:

(i) Community air carriers and air carriers licensed by UNMIK shall be permitted to exercise the traffic rights provided for in paragraph (1) (a) (i);

(ii) Community air carriers shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Kosovo and other Associated Parties and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in an EC Member State;

(iii) air carriers licensed by UNMIK shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in different EC Member States and shall be permitted to change, at any point, from one aircraft to one other aircraft provided that the flight is a part of a service that serves a point in Kosovo.

(2) For the purpose of this Article, "Community air carrier" shall mean an air carrier licensed by an EC Member State, Norway or Iceland.

(3) Articles 7 and 8 of the Main Agreement shall not apply until the end of the second transitional period, without prejudice to the obligation of UNMIK and of the Community to grant operating licences in accordance with the acts specified in Annex I, respectively, to carriers which are majority owned or effectively controlled by the EC Member States or their nationals and to carriers which are majority

owned or effectively controlled by UNMIK or residents of Kosovo from the end of the first transitional period.

Article 5

International conventions and agreements

Where the legislation set out in Annex I provides for the obligation to become party to international conventions or agreements, the special status of UNMIK under international law shall be taken into consideration.

Article 6

Aviation safety

(1) At the start of the first transitional period UNMIK shall be involved as observer in the work of the European Aviation Safety Agency.

(2) At the end of the second transitional period the Joint Committee established under Article 18 of the Main Agreement shall determine the precise status and conditions for the participation of UNMIK in the European Aviation Safety Agency.

(3) Until the end of the second transitional period, if safety deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by UNMIK to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific safety assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

Article 7

Aviation security

(1) At the start of the second transitional period the confidential part of the security legislation as provided in Annex I shall be made available to the appropriate authority of UNMIK.

(2) Until the end of the second transitional period, if security deficiencies are identified, the European Community may require that the permission for an air carrier licensed by UNMIK to operate on air routes to, from or within the European Community be made subject to a specific security assessment. Such assessment shall be made by the European Community expeditiously in order to avoid any undue delay in the exercise of traffic rights.

**MULTILATERALNI SPORAZUM IZMEĐU EVROPSKE
ZAJEDNICE I NJENIH DRŽAVA ČLANICA, REPUBLIKE
ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE
BUGARSKE, REPUBLIKE HRVATSKE, BIVŠE
JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE,
REPUBLIKE ISLAND, REPUBLIKE CRNE GORE,**

**KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNIJE, REPUBLIKE
SRBIJE I MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH
NACIJA NA KOSOVU¹
O USPOSTAVLJANJU ZAJEDNIČKOG EVROPSKOG
VAZDUHOPLOVNOG PODRUČJA**

KRALJEVINA BELGIJA,
REPUBLIKA ČEŠKA,
KRALJEVINA DANSKA,
SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA,
REPUBLIKA ESTONIJA,
REPUBLIKA GRČKA,
KRALJEVINA ŠPANIJA,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
IRSKA,
REPUBLIKA ITALIJA,
REPUBLIKA KIPAR,
REPUBLIKA LETONIJA,
REPUBLIKA LITVANIJA,
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
REPUBLIKA MAĐARSKA,
MALTA,
KRALJEVINA HOLANDIJA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
REPUBLIKA POLJSKA,
REPUBLIKA PORTUGALIJA,
REPUBLIKA SLOVENIJA,
REPUBLIKA SLOVAČKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENO KRALJEVSTVO VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,
u daljem tekstu "države Članice EZ", i
EVROPSKA ZAJEDNICA, u daljem tekstu "Zajednica" ili "Evropska Zajednica", i
REPUBLIKA ALBANIJA,
BOSNA I HERCEGOVINA,

REPUBLIKA BUGARSKA,
REPUBLIKA HRVATSKA,
BIVŠA JUGOSLOVENSKA REPUBLIKA MAKEDONIJA,
REPUBLIKA ISLAND,
REPUBLIKA CRNA GORA,
KRALJEVINA NORVEŠKA,
RUMUNIJA
REPUBLIKA SRBIJA i
PRIVREMENA UPRAVA UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU,
svi gore navedeni u daljem tekstu "strane ugovornice"

---

¹ U skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999.

IMAJUĆI U VIDU objedinjen karakter međunarodnog civilnog vazduhoplovstva i u želji da formiraju Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje (ECAA) koje je zasnovano na zajedničkom pristupu tržištu vazdušnog saobraćaja strana ugovornica i slobodi osnivanja privrednih društava, sa jednakim uslovima konkurencije i poštovanjem istih pravila - uključujući oblasti sigurnosti, bezbjednosti, upravljanja vazдушnim saobraćajem, usklađenosti socijalnih pitanja i zaštite životne sredine;

UZIMAJUĆI U OBZIR da pravila koja se odnose na ECAA treba da se primjenjuju na multilateralnoj osnovi u okviru ECAA i da stoga, treba definisati određena pravila u tom smislu;

POSTIGNUVŠI SAGLASNOST da je pogodno da se pravila ECAA zasnivaju na relevantnim zakonskim propisima koji su na snazi u okviru Evropske Zajednice, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma, bez prejudiciranja propisa koji su sadržani u Ugovoru o osnivanju Evropske Zajednice;

PRIZNAJUĆI da potpuna usaglašenost sa pravilima ECAA daje pravo stranama ugovornicama da ostvaruju koristi na osnovu ECAA, uključujući pristup tržištu;

IMAJUĆI U VIDU da usaglašenost sa pravilima ECAA, uključujući potpun pristup tržištu, ne može da se postigne odjedanput, već putem tranzicije olakšane određenim aranžmanima ograničenog trajanja;

NAGLAŠAVAJUĆI da pravila, shodno tranzicionim aranžmanima u slučaju kada su neophodni, koja se odnose na pristup avio-prevoznika tržištu treba da isključe ograničenja vezana za frekvencije, kapacitet, vazdušne rute, tip vazduhoplova ili slična ograničenja shodno bilateralnim sporazumima ili aranžmanima u vazдушnom saobraćaju, i da avio-prevoznici ne treba da sklapaju komercijalne sporazume ili slične aranžmane kao uslov pristupanja tržištu;

NAGLAŠAVAJUĆI da avio-prevoznici treba da budu tretirani na nediskriminatoran način u pogledu pristupa infrastrukturama vazdušnog saobraćaja posebno u slučaju kada su ove infrastrukture ograničene;

IMAJUĆI U VIDU da sporazumi o pridruživanju između Evropskih Zajednica i njihovih država Članica i određenih ostalih strana ugovornica u principu predviđaju da uslovi zajedničkog pristupa tržištu u vazдушnom saobraćaju treba da se, u cilju obezbjeđivanja koordiniranog razvoja i progresivne liberalizacije saobraćaja između strana ugovornica ovih Sporazuma koji su prilagođeni recipročnim komercijalnim potrebama, regulišu posebnim sporazumima;

IMAJUĆI U VIDU želju svake pridružene strane da svoje zakone o vazдушnom saobraćaju i pitanja s tim u vezi učini kompatibilnim sa zakonima Evropske Zajednice, kao i u pogledu buduće izrade zakonskih propisa u okviru Zajednice;

IMAJUĆI U VIDU značaj tehničke pomoći u tom pogledu;

IMAJUĆI U VIDU da odnosi između Zajednice i država članica EZ i Norveške i Islanda moraju da nastave da se regulišu Sporazumom o Evropskoj ekonomskoj zoni;

U ŽELJI da omogući kasnije proširenje Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;

PODSJEĆAJUĆI na pregovore između Evropske Zajednice i pridruženih strana u pogledu zaključivanja Sporazuma o određenim aspektima vazdušnog saobraćaja koji će dovesti do usklađivanja bilateralnih sporazuma o vazдушnom saobraćaju između država članica EZ i pridruženih strana sa zakonom Evropske Zajednice;

DOGOVORILE SU SE SLEDEĆE:

CILJEVI I NAČELA

Član 1

1. Cilj ovog sporazuma je formiranje Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, u daljem tekstu ECAA. ECAA se zasniva na slobodnom pristupu tržištu, slobodi osnivanja privrednih društava, jednakim uslovima konkurencije i zajedničkim pravilima u oblasti sigurnosti, bezbjednosti, upravljanja vazдушnim saobraćajem, socijalnih pitanja i zaštite životne sredine. U tom cilju, ovaj sporazum obrazlaže pravila koja se primjenjuju između strana ugovornica shodno uslovima koji su navedeni u ovom dokumentu. Ova pravila obuhvataju odredbe predviđene propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

2. Odredbe ovog sporazuma se primjenjuju u onoj mjeri u kojoj se odnose na vazdušni saobraćaj ili na pitanja s tim u vezi koja su navedena u Aneksu I ovog sporazuma.

3. Ovaj sporazum se sastoji od članova koji obrazlažu opšte funkcionisanje ECAA, u daljem tekstu "Glavni sporazum", aneksa, od kojih Aneks I sadrži zakonske propise Evropske Zajednice koji se primjenjuju između strana ugovornica u okviru Glavnog sporazuma i protokola, od kojih barem jedan za svaku pridruženu stranu utvrđuje tranzicione aranžmane koji se primjenjuju.

Član 2

1. Za potrebe ovog sporazuma:

(a) izraz "Sporazum" označava Glavni sporazum, njegove anekse, propise koji su navedeni u Aneksu I kao i njegove protokole;

(b) izraz "pridružena strana" označava Republiku Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Republiku Bugarsku, Republiku Hrvatsku, bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju, Republiku Crnu Goru, Rumuniju, Republiku Srbiju ili svaku drugu državu ili subjekat koji postaje strana ovog sporazuma u skladu sa članom 32;

(c) dodatna pridružena strana ili UNMIK označava Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu, u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih Nacija 1244 od 10. juna 1999. godine;

(d) izraz "strana ugovornica" označava u odnosu na Evropsku Zajednicu i države Članice EZ,

Zajednicu i države Članice Evropske Zajednice ili Zajednicu ili države Članice Evropske Zajednice. Značenje koje se odnosi na ovaj izraz, u svakom slučaju, proizilazi iz relevantnih odredbi ovog Sporazuma i odgovarajućih nadležnosti Zajednice i država Članica EZ koje slijede iz Ugovora EZ.

(e) izraz "partner ECAA" označava pridruženu stranu, Norvešku ili Island;

(f) izraz "Ugovor EZ" označava Ugovor o osnivanju Evropske Zajednice;

(g) izraz "Sporazum EEA" označava Sporazum o Evropskoj ekonomskoj zoni i njegove Protokole i Aneксе, koji je potpisan 2. maja 1992. godine, i čije su strane ugovornice Evropska Zajednica, njene države Članice, Island, Lihtenštajn i Norveška;

(h) izraz "Sporazum o pridruživanju" označava svaki ovakav sporazum kojim se uspostavlja udruživanje između Evropske Zajednice, ili između Evropske Zajednice i njenih država Članica s jedne strane, pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane;

(i) izraz "avio-prevoznik ECAA" označava avio-prevoznika koji posjeduje dozvolu kako je predviđeno ovim sporazumom u skladu sa odredbama relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma;

(j) izraz "nadležna civilna vazduhoplovna vlast" označava vladinu agenciju ili subjekat koji na osnovu zakonskog prava vrši ocjenu usaglašenosti, izdaje dozvole i kontroliše upotrebu ili prodaju proizvoda ili usluga ili dozvola u okviru nadležnosti strane ugovornice i može da preduzme postupke kako bi obezbijedio da proizvodi ili usluge koji se plasiraju na tržištu u okviru njegove nadležnosti budu u saglasnosti sa pravnim zahtjevima;

(k) izraz "Konvencija" označava Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, koja je otvorena za potpisivanje u Čikagu 7. decembra 1944, i izmjene i dopune i Aneксе te konvencije;

(l) izraz "SESAR" označava tehničku implementaciju Jedinog evropskog neba koja obezbjeđuje koordinisano i sinhronizovano istraživanje, razvoj i raspored sistema ATM novih generacija;

(m) izraz "Glavni plan ATM" (Glavni plan upravljanja vazdušnim saobraćajem) označava početnu tačku SESAR;

(n) izraz "država Članica EZ" označava državu Članicu Evropske Zajednice.

2. Upotreba izraza "država", "domaći", "državljeni" ili "teritorija" ne prejudicira status bilo koje strane ugovornice shodno međunarodnom pravu.

Član 3

Odredbe propisa na koje se poziva ili koji su sadržani u Aneksu I ovog sporazuma, usklađeni prema Aneksu II ovog sporazuma ili u odlukama Zajedničkog komiteta su obavezujuće za strane ugovornice i predstavljaju ili predstavljaju dio njihovog unutrašnjeg pravnog poretka, kao što slijedi:

(a) propis koji odgovara bilo kojoj uredbi Evropske Zajednice treba da bude dio unutrašnjeg pravnog poretka strana ugovornica;

(b) propis koji odgovara uputstvu Evropske Zajednice ostavlja nadležnim organima strana ugovornica izbor oblika i načina implementacije.

Član 4

Strane ugovornice preduzimaju sve odgovarajuće mjere, bilo opšte ili pojedinačne, kako bi obezbijedile ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz ovog sporazuma i uzdržavaju se od svih mjera koje bi mogle da ugroze ostvarivanje ciljeva ovog sporazuma.

Član 5

Odredbe ovog sporazuma ne utiču na odnose između strana ugovornica Sporazuma o EEA.

NEDISKRIMINACIJA

Član 6

U okviru predmeta ovog sporazuma i bez prejudiciranja bilo koje posebne odredbe sadržane u njemu, zabranjena je svaka diskriminacija na nacionalnoj osnovi.

PRAVO NA OSNIVANJE PREDUZEĆA

Član 7

U okviru predmeta i uslova ovog sporazuma i bez prejudiciranja odredaba relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, ne postoje ograničenja slobode osnivanja privrednih društava od strane državljana države Članice EZ ili partnera ECAA na teritoriji bilo koje od njih. Sloboda osnivanja privrednih društava obuhvata pravo da se preduzmu i obavljaju aktivnosti lica koja rade samostalno i da se osnivaju i vode privredna društva, naročito kompanije ili firme prema uslovima koji su predviđeni za sopstvene državljane na osnovu zakona zemlje u kojoj se takvo privredno društvo osniva. Ovo se takođe odnosi i na osnivanje agencija, filijala ili podružnica od strane državljana bilo koje države Članice EZ ili partnera ECAA, osnovanih na teritorijama bilo koje od njih.

Član 8

1. U okviru ovog sporazuma i bez prejudiciranja odredaba relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I, kompanije ili firme osnovane ili organizovane u skladu sa zakonom neke države Članice EZ ili partnera ECAA i koje imaju poslovno sjedište u okviru ECAA, se tretiraju na isti način kao i fizička lica koja su državljani država Članica EZ ili partnera ECAA.

2. Izrazi "kompanije ili firme" označavaju kompanije ili firme osnovane ili organizovane prema građanskom ili privrednom pravu, uključujući kooperativna udruženja i druga pravna lica koja podležu javnom ili privatnom pravu, izuzimajući one koji su neprofitabilni.

Član 9

1. Odredbe čl. 7 i 8 se ne primjenjuju na aktivnosti koje su, na teritoriji bilo koje strane ugovornice, povezane, čak i povremeno, sa vršenjem državnih funkcija.

2. Odredbe čl. 7 i 8 i mjere koje se preduzimaju u skladu sa njima ne prejudiciraju primjenu odredaba koje su predviđene zakonom, propisom ili administrativnim postupkom strana ugovornica koje se odnose na ulazak, boravak i zaposlenje ili predviđanje posebnog tretmana stranih državljana po osnovu javnog poretka, javne bezbjednosti ili zdravstvene zaštite.

Član 10

1. Bez prejudiciranja povoljnijih odredaba u postojećim sporazumima i u okviru predmeta ovog sporazuma, strane ugovornice ukidaju kvantitativna ograničenja i mjere sa jednakim dejstvom, na prenos

opreme, zaliha, rezervnih djelova i drugih uređaja kada su neophodni nekom avio-prevozniku ECAA, kako bi mogao da nastavi sa pružanjem usluga vazdušnog saobraćaja shodno uslovima predviđenim ovim sporazumom.

2. Ova obaveza navedena u stavu 1 ovog člana ne sprečava strane ugovornice da zabrane ili uvedu ograničenja za ovakve prenose koji su opravdani po osnovu javnog poretka ili javne bezbjednosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; zaštite intelektualne, industrijske ili komercijalne svojine. Međutim, ovakve zabrane ili ograničenja neće predstavljati načine proizvoljne diskriminacije niti prikrivenih ograničenja trgovine između strana ugovornica.

VAZDUHOPLOVNA SIGURNOST

Član 11

1. Strane ugovornice na odgovarajući način obezbjeđuju da su vazduhoplovi registrovani kod jedne strane ugovornice, kada slijeću na aerodrome druge strane ugovornice, u skladu sa međunarodnim standardima sigurnosti koji su uspostavljeni u skladu sa Konvencijom i budu podvrgnuti unutrašnjim i spoljašnjim pregledima na platformi od strane ovlašćenih predstavnika te druge strane ugovornice, radi provjere dokumenata vazduhoplova i dokumenata posade, kao i trenutnog stanja vazduhoplova i njegove opreme.

2. Strana ugovornica može, u svakom trenutku, da zahtijeva konsultacije koje se odnose na standarde sigurnosti koje primjenjuje druga strana ugovornica u oblastima izvan onih koje su obuhvaćene propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

3. Nijedna odredba ovog sporazuma se ne tumači tako da ograničava ovlašćenja nadležne civilne vazduhoplovne vlasti da preduzima odgovarajuće i neodložne mjere kadgod ustanovi da neki proizvod ili usluga:

(i) ne zadovoljava minimalne standarde koji mogu da se ustanove u skladu sa Konvencijom ili

(ii) izaziva ozbiljnu sumnju - na osnovu sprovedenog pregleda koji je naveden u stavu 1 ovog člana - da vazduhoplov ili eksploatacija vazduhoplova nije u skladu sa minimalnim standardima koji su ustanovljeni u skladu sa Konvencijom, ili

(iii) izaziva ozbiljnu sumnju da postoji nedostatak efikasnog održavanja i sprovođenja minimalnih standarda koji su utvrđeni u skladu sa Konvencijom.

4. Kada nadležna civilna vazduhoplovna vlast preduzme postupke shodno stavu 3 ovog člana, odmah obavještava nadležnu civilnu vazduhoplovnu vlast ostalih strana ugovornica o preduzimanju takvih mjera, navodeći razloge za njihovo preduzimanje.

5. Kada se nastavi primjena mjera u skladu sa stavom 3 ovog člana čak i ako je osnov za njihovu primjenu prestao da postoji, svaka strana ugovornica može da povjeri to pitanje Zajedničkom komitetu.

6. O svakoj izmjeni i dopuni domaćeg zakona u pogledu statusa nadležne civilne vazduhoplovne vlasti, strana ugovornica koja je u pitanju, obavještava ostale strane ugovornice.

VAZDUHOPLOVNA BEZBJEDNOST

Član 12

1. Da bi zaštitile civilno vazduhoplovstvo od nezakonitih radnji, strane ugovornice obezbjeđuju da se zajednički osnovni standardi i mehanizmi za praćenje usaglašenosti u pogledu vazduhoplovne

bezbjednosti, sadržani u Aneksu I ovog sporazuma, primjenjuju na svakom aerodromu koji se nalazi na njihovim teritorijama, u skladu sa relevantnim odredbama koje su navedene u tom aneksu.

2. Strane ugovornice, na zahtjev, pružaju jedna drugoj svu neophodnu pomoć u cilju sprečavanja otmica civilnih vazduhoplova i drugih nezakonitih radnji usmjerenih protiv sigurnosti tih vazduhoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma i navigacionih sredstava, kao i svake druge opasnosti po bezbjednost civilnog vazduhoplovstva.

3. Kada dođe do incidenta ili prijetnje incidentom, u smislu otmice civilnih vazduhoplova ili drugih nezakonitih radnji usmjerenih protiv sigurnosti tih vazduhoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma ili navigacionih sredstava, strane ugovornice pomažu jedna drugoj na taj način što olakšavaju komunikaciju i druge odgovarajuće mjere koje su namijenjene za brzo i bezbjedno okončanje takvog incidenta ili prijetnje incidentom.

4. Pridružena strana može da bude podvrgnuta inspekciji Evropske Komisije u skladu sa važećim zakonskim propisima Evropske Zajednice koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, i od nje se može zahtijevati da učestvuje u inspekcijama Evropske Komisije kod ostalih strana ugovornica.

UPRAVLJANJE VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM

Član 13

1. Strane ugovornice saraduju u oblasti upravljanja vazdušnim saobraćajem u pogledu proširenja Jedinственog evropskog neba na ECAA u cilju poboljšanja postojećih standarda sigurnosti i cjelokupne efikasnosti opštih standarda vazdušnog saobraćaja u Evropi, u cilju optimizacije kapaciteta i smanjenja kašnjenja.

2. U cilju lakše primjene propisa Jedinственog evropskog neba na njihovim teritorijama,

- pridružene strane, što je prije moguće, u okviru ograničenja svojih nadležnosti, preduzimaju neophodne mjere, kako bi svoju institucionalnu strukturu upravljanja vazdušnim saobraćajem prilagodile Jedinственom evropskom nebu, posebno putem određivanja ili uspostavljanja odgovarajućih domaćih nadzornih tijela, koja su bar funkcionalno nezavisna od provajdera usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem.

- Evropska Zajednica uključuje pridružene strane u svaku operativnu inicijativu u oblasti pružanja usluga vazdušne plovidbe, vazdušnog prostora interoperabilnosti, koje proizilaze iz Jedinственog evropskog neba, posebno kroz blagovremeno objedinjavanje napora relevantnih strana ugovornica na uspostavljanju funkcionalnih blokova vazdušnog prostora.

3. Evropska Zajednica obezbjeđuje da pridružene strane budu u potpunosti uključene u razvoj Glavnog plana ATM i njegovo sprovođenje kroz SESAR program Komisije.

KONKURENCIJA

Član 14

Odredbe Aneksa III ovog sporazuma se primjenjuju na predmet ovog sporazuma. U slučaju kada su pravila o konkurenciji i državnoj pomoći obuhvaćena drugim sporazumima između dvije ili više strana ugovornica, kao što su sporazumi o pridruživanju, između ovih strana ugovornica primjenjuju se ova pravila.

2. Čl. 15, 16 i 17 se ne primjenjuju na odredbe iz Aneksa III ovog sporazuma.

PRIMJENA

Član 15

1. Bez prejudiciranja st. 2 i 3 ovog člana, svaka strana ugovornica obezbjeđuje da se prava iz ovog sporazuma, a posebno iz propisa, koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, mogu ostvariti pred domaćim sudovima.

2. U slučajevima koji mogu da utiču na postojeći ili potencijalni vazdušni saobraćaj koji se odobrava shodno ovom sporazumu, institucije Evropske Zajednice koriste prava koja su im posebno data shodno odredbama propisa koji su navedeni ili sadržani u Aneksu I ovog sporazuma.

3. Sva pitanja u vezi ocjene zakonitosti odluka koje su donijele institucije Evropske Zajednice shodno ovom sporazumu, a posebno shodno propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, su u isključivoj nadležnosti Suda pravde Evropskih Zajednica.

TUMAČENJE

Član 16

1. S obzirom da su odredbe ovog sporazuma i odredbe propisa navedenih u Aneksu I ovog sporazuma u osnovi identične odgovarajućim pravilima Ugovora EZ i propisima koji su usvojeni u skladu sa Ugovorom EZ, te odredbe se, u sprovođenju i primjeni, tumače u skladu sa relevantnim rješenjima i odlukama Suda pravde i Evropske Komisije koje su donijete prije datuma potpisivanja ovog sporazuma. Rješenja i odluke donijete posle datuma potpisivanja ovog sporazuma se dostavljaju ostalim stranama ugovornicama. Na zahtjev jedne od strana ugovornica, zaključke iz tih kasnijih rješenja i odluka utvrdiće Zajednički komitet kako bi se obezbjedila pravilna primjena ovog sporazuma. Postojeća tumačenja se dostavljaju, prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma, partnerima ECAA. Odluke koje donosi Zajednički komitet, shodno ovom postupku, treba da budu u skladu sa precedentnim pravom Suda pravde.

2. Kada se pred sudom ili tribunalom partnera ECAA pokrene pitanje tumačenja ovog sporazuma, odredaba propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma ili propisa koji su doneseni u skladu sa Aneksom I, koji su u osnovi identični odgovarajućim pravilima Ugovora EZ i propisima koji su usvojeni u skladu sa ugovorom EZ, sud ili tribunal zahtijeva, ako smatra neophodnim za donošenje presude, a u skladu sa Aneksom IV ovog sporazuma, da Sud pravde donese odluku po tom pitanju. Partner ECAA može da utvrdi, na osnovu odluke i u skladu sa Aneksom IV, u kojoj mjeri i u skladu sa kojim modalitetima njegovi sudovi i tribunali treba da primjenjuju ovu odredbu. O toj se odluci obavještava depozitar i Sud pravde. Depozitar obavještava ostale strane ugovornice.

3. U slučaju kada, u skladu sa stavom 2 ovog člana, sud neke strane ugovornice, protiv čijih odluka ne postoji pravni lijek prema domaćem zakonu, nije u mogućnosti da se obrati Sudu pravde, svaku odluku tog suda strana ugovornica koja je u pitanju će da dostavi Zajedničkom komitetu koji će da postupi tako da očuva jedinstveno tumačenje ovog sporazuma. Ako Zajednički komitet, u roku od dva mjeseca nakon što su mu izložene razlike između precedentnog prava Suda pravde Evropskih Zajednica i odluke suda te strane ugovornice, ne uspije da sačuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma, mogu da se primijene procedure predviđene članom 20 ovog sporazuma.

NOVI ZAKONSKI PROPISI

Član 17

1. Ovaj sporazum ne prejudicira pravo svake strane ugovornice, shodno poštovanju načela nediskriminacije i odredaba ovog člana i člana 18 stav 4 da jednostrano usvoji nove ili izmijeni i dopuni postojeće zakonske propise u oblasti vazdušnog saobraćaja ili u oblasti s tim u vezi koja je navedena u Aneksu I ovog sporazuma. Pridružene strane neće usvojiti nijedan zakonski propis ukoliko nije u skladu sa ovim sporazumom.

2. Čim neka strana ugovornica donese novi ili izmijeni i dopuni postojeće propise dužna je da obavijesti drugu stranu ugovornicu preko Zajedničkog komiteta najkasnije mjesec dana od dana njegovog usvajanja. Na zahtjev bilo koje strane ugovornice, Zajednički komitet, u roku od dva mjeseca nakon toga vrši razmjenu mišljenja o posledicama tih novih zakonskih propisa ili izmjena i dopuna na pravilnu primjenu ovog sporazuma.

3. Zajednički komitet:

a) usvaja odluku na osnovu koje se vrši revizija Aneksa I ovog sporazuma kako bi novi propisi ili izmjena i dopuna koja je u pitanju postali sastavni dio ovog sporazuma, ako je neophodno na osnovu reciprociteta; ili

b) usvaja odluku sa ciljem da se novi propisi ili izmjena i dopuna koja je u pitanju tretiraju u skladu sa ovim sporazumom; ili

c) donosi odluku o nekim drugim mjerama kako bi zaštitio pravilnu primjenu ovog sporazuma.

4. Kada su u pitanju zakonski propisi koji su doneseni između potpisivanja ovog sporazuma i njegovog stupanja na snagu, o kojima su obaviještene ostale strane ugovornice, za datum obavještenja se uzima datum kada je informacija primljena. Rok u kome Zajednički komitet donosi odluku ne može biti kraći od šezdeset dana od dana stupanja ovog sporazuma na snagu.

ZAJEDNIČKI KOMITET

Član 18

1. Bez prejudiciranja člana 15 st. 2 i 3 i čl. 21 i 22 ovog sporazuma osniva se Zajednički komitet koji je nadležan za sprovođenje ovog sporazuma i za obezbjeđivanje njegove pravilne primjene. U tu svrhu on daje preporuke i donosi odluke u slučajevima koji su predviđeni ovim sporazumom. Odluke Zajedničkog komiteta strane ugovornice sprovode u skladu sa sopstvenim pravilima.

2. Zajednički komitet se sastoji od predstavnika strana ugovornica.

3. Zajednički komitet donosi odluke jednoglasno. Zajednički komitet može po određenim specifičnim pitanjima da predvidi proceduru donošenja odluka većinom glasova.

4. U cilju pravilne primjene ovog sporazuma, strane ugovornice razmjenjuju informacije, između ostalog, o novim zakonskim propisima ili donijetim odlukama od značaja za ovaj sporazum i, na zahtjev bilo koje strane ugovornice, održavaju konsultacije u okviru Zajedničkog komiteta, uključujući i konsultacije o socijalnim pitanjima.

5. Zajednički komitet usvaja pravilnik o poslovanju.

6. Partner ECAA ili Evropska Zajednica i njene države članice naizmjenično predsjedavaju Zajedničkim komitetom u skladu sa aranžmanima koji treba da budu predviđeni pravilnikom o poslovanju.

7. Predsjedavajući Zajedničkog komiteta saziva sastanke najmanje jedanput godišnje da bi se

razmotrilo opšte sprovođenje ovog sporazuma i kada god posebne okolnosti to zahtijevaju, na zahtjev neke strane ugovornice. Zajednički komitet stalno razmatra razvoj precedentnog prava Suda pravde. U tom cilju Evropska Zajednica dostavlja partnerima ECAA sve odluke Suda pravde koje su od značaja za sprovođenje ovog Sporazuma. Zajednički komitet donosi odluke u roku od tri mjeseca kako bi obezbijedio jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma.

8. Zajednički komitet može da osnuje radne grupe koje mogu da mu pomažu u vršenju dužnosti.

Član 19

1. Odluka Zajedničkog komiteta je obavezujuća za strane ugovornice. Ukoliko odluka koju donese Zajednički komitet sadrži zahtjev da neka strana ugovornica preduzme mjere, navedena strana ugovornica preduzima neophodne mjere i o tome obavještava Zajednički komitet.

2. Odluke Zajedničkog komiteta se objavljuju u službenim glasilima Evropske Unije i partnera ECAA. U svakoj odluci treba da bude naveden datum kada će je strana ugovornica primjenjivati i može da sadrži svaku drugu informaciju za koju bi korisnici mogli da budu zainteresovani.

RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 20

Zajednica, zajedno sa državama Članicama EZ ili partnerom ECAA može da iznese pred Zajednički komitet pitanje koje je sporno, a koje se odnosi na primjenu ili tumačenje ovog sporazuma, osim u slučajevima kada su predviđene posebne procedure u ovom sporazumu.

2. Kada se neki spor iznese pred Zajednički komitet shodno stavu 1 ovog člana, odmah se održavaju konsultacije između stranaka u sporu. U slučajevima kada Evropska Zajednica nije stranka u sporu, jedna od stranki u sporu može da pozove predstavnika Zajednice na konsultacije. Stranke u sporu mogu da sastave predlog rješenja koji se odmah dostavlja Zajedničkom komitetu. Odluke koje donosi Zajednički komitet, shodno ovoj proceduri, poštuju precedentno pravo Suda pravde.

3. Ukoliko Zajednički komitet u roku od četiri mjeseca od dana kada mu je dostavljen predmet ne donese odluku koja rješava spor, stranke u sporu mogu da se obrate Sudu pravde čija će odluka biti konačna i obavezujuća. Modaliteti prema kojima se dostavljaju podnesci Sudu pravde su obrazloženi u Aneksu IV ovog sporazuma.

4. Ukoliko Zajednički komitet ne donese odluku o spornom pitanju koje mu je dostavljeno u roku od četiri mjeseca, strane ugovornice mogu preduzeti odgovarajuće zaštitne mjere u skladu sa čl. 21 i 22 ovog sporazuma, za period koji nije duži od šest mjeseci. Posle tog roka svaka strana ugovornica može da otkáže Sporazum, što odmah stupa na snagu. Strana ugovornica ne preduzima zaštitne mjere po pitanju koje je povjereno Sudu pravde u skladu sa ovim sporazumom, osim u slučajevima koji su definisani u članu 11 stav 3 ovog sporazuma ili u skladu sa mehanizmima koji su predviđeni u pojedinačnim propisima navedenim u Aneksu I ovog sporazuma.

MJERE ZAŠTITE

Član 21

Bez prejudiciranja člana 11 stav 3 ovog sporazuma i procjene pitanja vezanih za sigurnost i bezbjednost koja su navedena u Protokolima ovog sporazuma, zaštitne mjere su ograničavajuće u pogledu njihovog obima i trajanja na onoliko koliko je neophodno da se situacija popravi. Prioritet se

daje onim mjerama koje najmanje ometaju sprovođenje ovog sporazuma.

Član 22

1. Strana ugovornica koja razmatra preduzimanje zaštitnih mera treba da obavijesti ostale strane ugovornice o svojoj namjeni preko Zajedničkog komiteta i da dostavi sve relevantne informacije.

2. Strane ugovornice odmah pristupaju konsultacijama Zajedničkom komitetu u cilju iznalaženja zajednički prihvatljivog rješenja.

3. Bez prejudiciranja člana 11 stav 3 ovog sporazuma, strana ugovornica koja je u pitanju ne može da preduzme mjere zaštite do isteka roka od mjesec dana od dana obavještenja shodno stavu 1 ovog člana, osim ako postupak konsultacija shodno stavu 2 ovog člana nije završen prije isteka navedenog roka.

4. Strana ugovornica koja je u pitanju će, bez odlaganja, obavijestiti Zajednički komitet o preduzetim mjerama i dostaviti sve relevantne informacije.

OTKRIVANJE INFORMACIJA

Član 23

Od predstavnika, delegata i eksperata strana ugovornica, kao i zvaničnika i drugih službenika koji djeluju prema ovom sporazumu se zahtijeva da, čak i kada njihove funkcije prestanu, ne otkrivaju informacije za koje postoji obaveza čuvanja profesionalne tajne, a posebno informacije o preduzećima, njihovim poslovnim vezama ili troškovima.

TREĆE ZEMLJE I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

Član 24

1. Na zahtjev bilo koje strane ugovornice, strane ugovornice se međusobno konsultuju u okviru Zajedničkog komiteta, u skladu sa procedurama utvrđenim u čl. 25 i 26 ovog sporazuma:

- a) po pitanjima vazdušnog saobraćaja koja se razmatraju u međunarodnim organizacijama;
- b) o raznim aspektima mogućeg razvoja odnosa između strana ugovornica i trećih zemalja u oblasti vazdušnog saobraćaja i o funkcionisanju značajnih elemenata bilateralnih ili multilateralnih sporazuma koji su zaključeni u toj oblasti.

2. Konsultacije predviđene stavom 1 ovog člana se održavaju u roku od mjesec dana od dana podnošenja zahtjeva, a u hitnim slučajevima što je prije moguće.

Član 25

1. Osnovni ciljevi konsultacija koje su predviđene članom 24 stav 1 pod (a) ovog sporazuma su:

- a) da zajednički odrede da li pitanja pokreću probleme od zajedničkog interesa i
- b) u zavisnosti od vrste ovakvih problema:
  - da zajednički razmotre da li postupci strana ugovornica u okviru relevantnih međunarodnih organizacija treba da budu koordinirani ili

- da zajednički razmotre neki drugi pristup koji bi mogao biti odgovarajući.

2. Strane ugovornice, što je prije moguće razmjenjuju informacije od značaja za ciljeve koji su predviđeni u stavu 1. ovog člana.

Član 26

Osnovni ciljevi konsultacija koje su predviđene članom 24 stav 1 pod (b) ovog sporazuma su razmatranje relevantnih pitanja i razmatranje svakog pristupa koji bi mogao da bude odgovarajući.

TRANZICIONI ARANŽMANI

Član 27

Protokoli I do VIII uspostavljaju tranzicione aranžmane i njihovo trajanje između Evropske Zajednice i države Članice EZ, s jedne strane i pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane. U odnosu između Norveške ili Islanda i pridružene strane primjenjuju se isti uslovi kao i između Evropske Zajednice i države Članice EZ, s jedne strane i pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane.

2. U toku tranzicionih perioda koji su navedeni u stavu 1 ovog člana utvrđuju se relevantni elementi režima vazdušnog saobraćaja između dvije pridružene strane na osnovu restriktivnijeg od dva relevantna protokola koji se odnose na pridružene strane koje su u pitanju.

3. Postepena tranzicija svake pridružene strane do potpune primjene ECAA podleže procjeni. Procjenu vrši Evropska Zajednica u saradnji sa pridruženom stranom koja je u pitanju. Kada pridružena strana utvrdi da su uslovi za završetak tranzicionog perioda kako je obrazloženo u relevantnim protokolima ispunjeni, obavijestice Evropsku Zajednicu da može da se izvrši procjena.

4. Ukoliko Evropska Zajednica utvrdi da su uslovi ispunjeni, ona obavještava Zajednički komitet, a zatim donosi odluku na osnovu koje se pridružena strana koja je u pitanju kvalifikuje za prelaz na sledeći tranzicioni period ili za potpuno uključivanje u Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje, zavisno od slučaja.

5. Ako Evropska zajednica utvrdi da uslovi nisu ispunjeni, ona o tome obavještava Zajednički komitet. Zajednica predlaže pridruženoj strani koja je u pitanju određena poboljšanja i određuje rok sprovođenja u kome ta poboljšanja mogu razumno da se sprovedu. Prije isteka perioda primjene vrši se druga, a ako je potrebno i dalja procjena kako bi se utvrdilo da su predložena poboljšanja efikasno i zadovoljavajuće sprovedena.

VEZA SA BILATERALNIM SPORAZUMIMA I ARANŽMANIMA O VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

Član 28

1. Odredbe ovog sporazuma imaju primat u odnosu na relevantne odredbe bilateralnih sporazuma i/ili aranžmana o vazdušnom saobraćaju koji su na snazi između pridruženih strana, sa jedne strane i Evropske Zajednice, države Članice EZ, Norveške ili Islanda, s druge strane, kao i između pridruženih strana.

2. Izuzetno od stava 1 ovog člana, za vrijeme tranzicionih perioda koji su navedeni u članu 27 ovog sporazuma, odredbe koje se odnose na vlasništvo, saobraćajna prava, kapacitet frekvencije, tip ili promjenu vazduhoplova, podjelu kodova i formiranje cijena iz bilateralnih sporazuma ili aranžmana koji

je na snazi između pridružene strane i Evropske Zajednice, države Članice EZ, Norveške ili Islanda, ili između dvije pridružene strane primjenjuju se između strana sporazuma ako je takav bilateralni sporazum i/ili aranžman povoljniji u smislu davanja sloboda avio-prevoziocima koji su u pitanju, od odredaba Protokola koje se primjenjuju u odnosu na pridruženu strani koja je u pitanju.

3. Spor između pridružene strane i druge strane ugovornice o tome da li su povoljnije odredbe Protokola ili bilateralnih sporazuma i/ili aranžmana, koje se odnose na pridruženu stranu koja je u pitanju, u pogledu potpune primene ECAA, se rješava u okviru mehanizma za rješavanje sporova koji je predviđen članom 20 ovog sporazuma. Sporovi o utvrđivanju odnosa između spornih protokola se rješavaju na isti način.

STUPANJE NA SNAGU, PONOVO RAZMATRANJE, PRESTANAK VAŽENJA SPORAZUMA I DRUGE ODREDBE

Član 29

Stupanje na snagu

1. Ovaj sporazum podliježe ratifikaciji ili odobrenju strana potpisnica u skladu sa njihovim domaćim zakonima. Instrumenti ratifikacije ili odobrenja se deponuju u Generalnom sekretarijatu Savjeta Evropske Unije (depozitar), koji o tome obavještava sve druge potpisnice kao i Međunarodnu organizaciju civilnog vazduhoplovstva.

2. Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od dana deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili odobrenja od strane Evropske Zajednice i država Članica EZ i najmanje jedne pridružene strane. Za svaku potpisnicu koja ratifikuje ili odobri ovaj sporazum posle tog datuma, Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od dana deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili odobrenja od strane potpisnice.

3. Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, Evropska Zajednica i njene države Članice i najmanje jedna pridružena strana, mogu da donesu odluku da međusobno privremeno primijene ovaj sporazum od datuma potpisivanja, u skladu sa domaćim zakonodavstvom, tako što o tome obavještavaju depozitara koji obavještava ostale strane ugovornice.

Član 30

Ponovno razmatranje

Ovaj sporazum se ponovo razmatra na zahtjev bilo koje strane ugovornice, a obavezno pet godina od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 31

Prestanak važenja Sporazuma

1. Svaka strana ugovornica može da otkáže ovaj Sporazum putem obavještavanja depozitara, koji o tome obavještava ostale strane ugovornice kao i Međunarodnu organizaciju civilnog vazduhoplovstva. Ako Evropska Zajednica i države Članice EZ otkážu ovaj Sporazum, on prestaje da važi godinu dana od dana obavještenja. Ako ovaj Sporazum otkáže bilo koja druga strana ugovornica, on prestaje da

važi samo u odnosu na tu stranu ugovornicu godinu dana od dana obavještenja. Međutim vazdušni saobraćaj koji se obavlja na dan prestanka važenja ovog sporazuma može da se nastavi i dalje, do kraja sezone redovnog saobraćaja Međunarodnog udruženja avio-prevoznika u vazdušnom saobraćaju (IATA), u koju pada datum prestanka važenja.

2. Nakon pristupanja pridružene strane Evropskoj Uniji, ta strana automatski prestaje da bude pridružena strana ovog sporazuma i postaje država Članica EZ.

3. Ovaj sporazum prestaje da važi ili se privremeno suspenduje u odnosu na pridruženu stranu ako odgovarajući sporazum o pridruživanju prestane da važi ili se privremeno suspenduje.

Član 32

Proširenje ECAA

Evropska Zajednica može da zatraži od bilo koje države ili subjekta koji je spreman da svoje zakone o vazdušnom saobraćaju i pitanja s tim u vezi učini kompatibilnim sa zakonima Zajednice, a sa kojim je Zajednica uspostavila ili uspostavlja okvir tijesne ekonomske saradnje, kao što je Sporazum o pridruživanju, da učestvuje u ECAA. U tu svrhu, strane ugovornice vrše izmjenu i dopunu Sporazuma u skladu s tim.

Član 33

Aerodrom Gibraltar

1. Smatra se da je primjena ovog sporazuma na aerodrom Gibraltar bez prejudiciranja odgovarajućeg pravnog statusa Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva u pogledu spora nad suverenitetom iznad teritorije na kojoj se aerodrom nalazi.

2. Primjena ovog sporazuma na aerodrom Gibraltar se suspenduje dok ne stupe na snagu aranžmani postignuti u Zajedničkoj deklaraciji između Ministarstva Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva 2. decembra 1987. godine.

Član 34

Jezici

Ovaj sporazum je sačinjen u jednom originalnom primerku na zvaničnim jezicima institucija Evropske Unije i strana ugovornica osim jezika Evropske Zajednice i njenih država članica, pri čemu su svi tekstovi podjednako autentični.

U POTVRDU ČEGA SU, dolje potpisani, propisno ovlašćeni opunomoćenici, potpisali ovaj sporazum.

ANEKS I

PRAVILA KOJA SE PRIMJENJUJU NA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

"Odredbe koje se primjenjuju" iz sledećih propisa se primjenjuju u skladu sa Glavnim sporazumom i

Aneksom II ovog sporazuma o horizontalnim usklađivanjima, osim ako nije drugačije navedeno u ovom aneksu ili u Protokolima I do VIII. U slučaju potrebe, utvrđuju se specifična usklađivanja za svaki pojedinačni propis kako slijedi:

A. Pristup tržištu i razna pitanja

Br. 2407/92

Uredba Savjeta (EEZ) br. 2407/92 od 23. jula 1992. godine o izdavanju dozvola avio-prevoznicima

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1. do 18. i Aneks ove uredbe, osim pozivanja u članu 13. stav 3. do člana 226. (npr. 169) Ugovora EZ.

Br. 2408/92

Uredba Savjeta (EEZ) br. 12408/92 od 23. jula 1992. godine o pristupu avio-prevoznika Zajednice vazдушnim rutama unutar Zajednice

izmjenjena i dopunjena ili usklađena

- članom 29 Uredbe koja se odnosi na uslove pristupanja Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske;

- odlukom Zajedničkog komiteta EEA br. 7/94 od 21. marta 1994. godine kojom se mijenja i dopunjava Protokol 47 i određeni Aneksi Sporazuma EEA;

- članom 20 Uredbe o uslovima pristupanja Republike Češke, Republike Estonije, Republike Kipar, Republike Letonije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke i usklađivanjima sa Ugovorima na osnovu kojih je osnovana Evropska Unija, u daljem tekstu "Uredba o pridruživanju iz 2003"

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 15 i Aneksi I, II i III ove uredbe.

Br. 2409/92

Uredba Savjeta (EEZ) br. 2409/92 od 23. jula 1992. godine o tarifama i naknadama u vazдушnom saobraćaju

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 10 ove uredbe

Br. 95/93

Uredba Savjeta (EEZ) br. 95/93 od 18. januara 1993. godine o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova na aerodromima Zajednice

izmijenjena i dopunjena

- Uredbom (EZ) br. 894/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 27. maja 2002. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EEZ) br. 95/93

- Uredbom (EZ) br. 1554/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 22. jula 2003. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EEZ) br. 95/93

- Uredbom (EZ) br. 793/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 21. aprila 2004. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EEZ) br. 95/93

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 12 i član 1 stav a pod (2) ove uredbe

Što se tiče primjene člana 12 stav 2 ove uredbe, izraz "Komisija" se tumači kao "Zajednički komitet".

Br. 96/67

Uputstvo Savjeta 96/67/EZ od 15. oktobra 1996. godine o pristupu tržištu opsluživanja na zemlji na aerodromima Zajednice

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 25 i Aneks ovog propisa

Što se tiče primjene člana 10 izraz "države članice" se tumači kao "države članice EZ".

Što se tiče primjene člana 20 stav 2 ovog uputstva, izraz "komisija" se tumači kao "Zajednički komitet".

Br. 785/2004

Uredba (EZ) br. 785/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 21. aprila 2004. godine o zahtjevima za osiguranje za avio-prevoznike i korisnike vazduhoplova

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 8 i 10 stav 2 ove uredbe

B. Upravljanje vazдушnim saobraćajem

Br. 549/2004

Uredba (EZ) br. 549/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine kojom se predviđa okvir za formiranje Jedinštenog evropskog neba (okvirna Uredba)

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 4, 6 i od 9 do 14 ove uredbe

Br. 550/2004

Uredba (EZ) br. 550/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga vazdušne plovidbe u okviru Jedinštenog evropskog neba (Uredba o pružanju usluga)

Odredbe koje se primenjuju: čl. 1 do 19 i Aneksi I i II ove uredbe

Br. 551/2004

Uredba (EZ) br. 551/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta oc 10. marta 2004. godine o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora u okviru Jedinštenog evropskog neba (Uredba o vazdušnom prostoru)

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 11 ove uredbe

Br. 552/2004

Uredba (EZ) br. 552/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o interoperabilnosti Evropske mreže upravljanja vazdušnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti)

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 12 i Aneksi I do V ove uredbe

Br. 2096/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 2096/2005 od 20. decembra 2005. godine koja predviđa zajedničke zahtjeve za pružanje usluga vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 9 i Aneksi I do V ove redbe

Br. 2150/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 2150/2005 od 23. decembra 2005. godine koja predviđa zajednička pravila za fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora

Odredbe koje se primenjuju: čl. 1 do 9 i Aneks ove uredbe

C. Vazduhoplovna sigurnost

Br. 3922/91

Uredba Savjeta (EEZ) br. 3922/91 od 16. decembra 1991. godine o usklađivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka u oblasti civilnog vazduhoplovstva

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 2176/96 od 13. novembra 1996. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EEZ) br. 3922/91 o naučnom i tehničkom napretku

- Uredbom Komisije (EZ) br. 1069/1999 od 25. maja 1999. kojom se usklađuje Uredba Savjeta (EEZ) br. 3922/91 o naučnom i tehničkom napretku

- Uredbom Komisije (EZ) br. 2871/2000 od 28. decembra 2000. godine kojom se usklađuje Uredba Savjeta (EEZ) 3922/91 o usklađivanju tehničkih i administrativnih procedura u oblasti civilnog vazduhoplovstva

- Uredbom (EZ) br. 1592/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 15. jula 2002. godine o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 10, 12 i 13, izuzev člana 4 stav 1 i člana 8 stav 2. druga rečenica i Aneksi I do III ove uredbe

Što se tiče primjene člana 12 "države članice" se tumači kao "države članice EZ".

Br. 94/56

Uputstvo Savjeta 94/56/EZ od 21. novembra 1994. godine kojom se uspostavljaju osnovni principi koji regulišu ispitivanje udesa incidenata u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 12 ovog uputstva

Što se tiče primjene čl. 9 i 12 ovog uputstva, izraz "Komisija" se tumači kao "sve ostale strane ugovornice ECAA".

Br. 1592/2002

Uredba (EZ) br. 1592/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 15. jula 2002. godine o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EZ) br. 1643/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 22. jula 2003. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ) br. 1592/2002

- Uredbom Komisije (EZ) br. 1701/2003 od 24. septembra 2003. godine kojom se vrši usklađivanje člana 6 Uredbe (EZ) br. 1592/2002

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 57 i Aneksi I i II ove uredbe

Br. 2003/42

Uputstvo 2003/42/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 13. juna 2003. godine o dostavljanju izveštaja u slučaju udesa i incidenata u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 11 i Aneksi I i II ovog uputstva

Br. 1702/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1702/2003 od 24. septembra 2003. godine koja predviđa sprovođenje pravila za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti i zaštiti životne sredine za vazduhoplove i proizvode vezane za njih, djelove i uređaje, kao i za izdavanje uvjerenja organizacijama za projektovanje i proizvodnju

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 381/2005 od 7. marta 2005. godine koja mijenja i dopunjava Uredbu (EZ) br. 1702/2003

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 4 i Aneks ove uredbe. Tranzicione periode navedene u ovoj uredbi utvrđuje Zajednički komitet.

Br. 2042/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 2042/2003 od 20. novembra 2003. godine o stalnoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i izdavanju odobrenja organizacijama i osoblju koji su angažovani na ovim zadacima

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 6 i Aneksi I do IV ove uredbe

Br. 104/2004

Uredba Komisije (EZ) br. 104/2004 od 22. januara 2004. godine koja predviđa pravila o organizovanju i sastavu Odbora za žalbe Evropske agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 7 i Aneks ove uredbe

Br. 488/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 488/2005 od 21. marta 2005. godine o tarifama i naknadama koje naplaćuje Evropska agencija za bezbjednost vazdušne plovidbe

Br. 2111/2005

Uredba (EZ) br. 2111/2005 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 14. decembra 2005. godine o uspostavljanju spiska avio-prevoznika Zajednice koji podliježu zabrani obavljanja vazdušnog saobraćaja u okviru Zajednice i o obavještanju putnika vazdušnog saobraćaja o identitetu avio-prevoznika koji obavljaju vazdušni saobraćaj, i poništenje člana 9. Uputstva 2004/36/EZ

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 13, Aneks ove uredbe

D. Vazduhoplovna bezbjednost

Br. 2320/2002

Uredba (EZ) br. 2320/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 16. decembra 2002. godine kojim se uspostavljaju zajednička pravila u oblasti bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EZ) br. 849/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2004. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ) br. 2320/2002

- Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 12 i Aneks ove uredbe

Br. 622/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 622/2003 od 4. aprila 2003. godine koja predviđa mjere za sprovođenje

zajedničkih osnovnih standarda o vazduhoplovnoj bezbjednosti

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 68/2004 od 15. januara 2004. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003

- Uredbom Komisije (EZ) br. 781/2005 kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003

- Uredbom Komisije (EZ) br. 857/2005 od 6. juna 2005. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 5 i Aneks ove uredbe

Br. 1217/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1217/2003 od 4. jula 2003. godine koja predviđa zajedničke specifikacije za nacionalne programe kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 11, Aneksi I i II ove uredbe

Br. 1486/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1486/2003 od 22. avgusta 2003. godine koja predviđa procedure za sprovođenje inspekcija od strane Komisije u oblasti bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 16 ove uredbe

Br. 1138/2004

Uredba Komisije (EZ) br. 1138/2004 od 21. juna 2004. godine kojom se uspostavlja opšta definicija kritičnih djelova zona bezbjednosti na aerodromima kojima je zabranjen pristup

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 8 ove uredbe

E. Životna sredina

Br. 89/629

Uputstvo Saveta 89/629/EEZ od 4. decembra 1989. godine o ograničavanju emisije buke civilnih podzvučnih mlaznih aviona.

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 8 ovog uputstva

Br. 92/14

Uputstvo Saveta 92/14/EEZ od 2. marta 1992. godine o ograničavanju eksploatacije aviona koji su obuhvaćeni u dijelu II, poglavlje 2, knjiga 1 Aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, drugo izdanje (1988)

izmijenjeno i dopunjeno

- Uputstvom Saveta 98/20/EZ od 30. marta 1998. godine kojim se mijenja i dopunjava Uputstvo 92/14/EEZ

- Uputstvom Komisije 1999/28/EZ od 21. aprila 1999. godine kojim se mijenja i dopunjava Aneks uz Uputstvo Savjeta 92/14/EEZ

- Uredbom Komisije (EZ) br. 991/2001 od 21. maja 2001. godine kojom se mijenja i dopunjava Aneks uz Uputstvo Savjeta 92/14/EEZ

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 11 i Aneks ovog uputstva

Br. 2002/30

Uputstvo 2002/30/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 26. marta 2002. godine o uspostavljanju pravila i procedura u pogledu uvođenja operativnih ograničenja vezanih za emisiju buke na aerodromima Zajednice

Kao što je dopunjeno, izmijenjeno ili usklađeno sa uredbom o pristupanju iz 2003.

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 15 i Aneksi I i II ovog uputstva.

Br. 2002/49

Uputstvo 2002/49/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 25. juna 2002. godine koje se odnosi na procjenu i regulisanje buke u životnoj sredini

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 16 i Aneksi I do VI ovog uputstva

F. Socijalni aspekti

Br. 1989/391

Uputstvo Savjeta 89/391/EEZ od 12. juna 1989. godine o uvođenju mjera radi podsticanja poboljšanja po pitanju bezbjednosti i zdravlja radnika na radu

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 16 i 18 do 19 ovog uputstva

Br. 2003/88

Uputstvo 2003/88/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 4. novembra 2003. godine koje se odnosi na određene aspekte organizacije radnog vremena

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 19, 21 do 24 i 26 do 29 ovog uputstva

Br. 2000/79

Uputstvo Savjeta 2000/79/EZ od 27. novembra 2000. godine koje se odnosi na Evropski sporazum o organizaciji radnog vremena mobilnih radnika u civilnom vazduhoplovstvu, koji je zaključen od strane Udruženja evropskih avio-prevoznika (AEA), Evropske federacije transportnih radnika (ETF), Evropskog strukovnog udruženja letačkog osoblja (ECA), Evropskog udruženja regionalnih avio-prevoznika (ERA) i Međunarodnog udruženja avio-prevoznika (IACA)

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 5 ovog uputstva

G. Zaštita korisnika

Br. 90/314

Uputstvo Savjeta 90/314/EEZ od 13. juna 1990. godine o putnim aranžmanima, paket aranžmanima i turističkim aranžmanima

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 10 ovog uputstva

Br. 92/59

Uputstvo Savjeta 92/59/EEZ od 29. juna 1992. o opštoj bezbjednosti proizvoda

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 19 ovog uputstva

Br. 93/13

Uputstvo Savjeta 93/13/EEZ od 5. aprila 1993. godine o nelojalnim uslovima u ugovorima korisnika

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 10 i Aneks ovog uputstva

Što se tiče primjene člana 10. izraz "Komisija" se tumači kao „sve ostale Strane ugovornice ECAA".

Br. 95/46

Uputstvo 95/46/ EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 24. oktobra 1995. godine o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka i o slobodnom kretanju ovakvih podataka

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 34 ovog uputstva

Br. 2027/97

Uredba Savjeta (EZ) br. 2027/97 od 9. oktobra 1997. godine o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EZ) br. 889/2002 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 13. maja 2002. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba Savjeta (EZ) br. 2027/97

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 8 ove uredbe

Br. 261/2004

Uredba (EZ) br. 261/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 11. februara 2004. godine o uspostavljanju zajedničkih pravila o kompenzaciji i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcavanja i otkazivanja ili dugog kašnjenja letova, i ukidanju Uredbe (EEZ) br. 295/91

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 17 ove uredbe

H. Ostali zakonski propisi

Br. 2299/1989

Uredba Savjeta (EEZ) br. 2299/1989 od 24. jula 1989. godine o pravilima ponašanja za kompjuterski sistem rezervacija

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Savjeta (EEZ) br. 3089/93 od 29. oktobra 1993. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EEZ) br. 2299/89

- Uredbom Savjeta (EZ) br. 323/1999 od 8. februara 1999. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EEZ) br. 2299/89

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 22 i Aneks ove uredbe

Br. 91/670

Uputstvo Savjeta br. 91/670/EEZ od 16. decembra 1991. godine o zajedničkom prihvatanju dozvola osoblja za obavljanje funkcija u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 8 i Aneks ovog uputstva

Br. 3925/91

Uredba Savjeta (EEZ) br. 3925/91 od 19. decembra 1991. godine koja se odnosi na eliminaciju kontrole i formalnosti koje se primjenjuju na ručni i registrovani prtljag lica na letovima unutar Zajednice i prtljag lica koji prelaze preko mora unutar Zajednice

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 5 ove uredbe

Br. 437/2003

Uredba (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 27. februara 2003. godine o statističkim prikazima prevoza putnika, robe i pošte vazdušnim putem

izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 1358/2003 od 31. jula 2003. godine kojom se sprovodi Uredba (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 11, Aneksi I i II ove uredbe

Br. 1358/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1358/2003 od 31. jula 2003. godine o primjeni Uredbe (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta o statističkim prikazima prevoza putnika, robe i pošte vazdušnim putem i kojom se mijenjaju i dopunjavaju Aneksi I i II te uredbe

Odredbe koje se primjenjuju: čl. 1 do 4, Aneksi I do III ove uredbe

Br. 2003/96

Uputstvo Savjeta 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. godine kojim se reorganizuje šema Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije

Odredbe koje se primjenjuju: član 14 stav 1 pod (b) i stav 2 ovog uputstva

ANEKS II

Horizontalno usklađivanje i određena proceduralna pravila

Odredbe propisa navedenih u Aneksu I ovog sporazuma se primjenjuju u skladu sa Sporazumom i tačkama od 1. do 4. ovog aneksa, osim ako nije drugačije predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma. Specifična usklađivanja koja su neophodna za pojedine propise su obrazložena u Aneksu I ovog sporazuma.

Ovaj sporazum se primjenjuje u skladu sa proceduralnim pravilima sadržanim u tačkama 5. i 6. ovog aneksa.

1. UVODNI DJELOVI PROPISA

Preambule navedenih propisa nisu usklađene za potrebe ovog sporazuma. One su relevantne u mjeri koja je neophodna za pravilno tumačenje i primjenu odredaba sadržanih u ovakvim propisima, u okviru ovog sporazuma.

2. SPECIFIČNA TERMINOLOGIJA PROPISA

Sledeći izrazi koji se koriste u propisima koji su navedeni Aneksu I ovog sporazuma se tumače kao:

a) izraz "Zajednica" se tumači kao "Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje";

b) izrazi "zakon Zajednice", "zakonski propisi Zajednice", "instrumenti Zajednice" i "Ugovor EZ" se tumače kao "Sporazum ECAA";

c) izraz "aerodrom Zajednice" se tumači kao "aerodromi koji se nalaze u Zajedničkom evropskom vazduhoplovnom području";

d) izraz "Službeni glasnik Evropske Unije" se tumači kao "Službeni list strana ugovornica"

e) izraz "avio-prevoznik Zajednice" se tumači kao "avio-prevoznik ECAA";

3. POZIVANJE NA DRŽAVE ČLANICE

Bez prejudiciranja tačke 4 ovog Aneksa, kadgod se određeni propisi navedeni u Aneksu I ovog sporazuma pozivaju na državu(e) Članicu(e)", smatraće se da pozivanje obuhvata, osim država Članica EZ, takođe partnere ECAA.

4. ODREDBE O KOMITETIMA EVROPSKE ZAJEDNICE I KONSULTACIJAMA PRIDRUŽENIH STRANA

Evropska Komisija konsultuje stručnjake pridruženih strana i daje mogućnost da dostave svoje savjete ili mišljenje svaki put kada propisi navedeni u Aneksu I predviđaju konsultacije od strane Evropske Komisije Komiteta Evropske Zajednice.

Svaka konsultacija se sastoji od jednog sastanka kojim predsjedava Evropska Komisija i održava se u okviru Zajedničkog komiteta na poziv Evropske Komisije prije konsultacija nadležnog Komiteta Evropske Zajednice. Evropska Komisija dostavlja sve neophodne informacije svakoj pridruženoj strani najmanje dvije nedelje prije sastanka, osim ako određene okolnosti ne zahtijevaju kraći rok.

Pridružene strane se pozivaju da dostave svoje stavove Evropskoj Komisiji. Evropska Komisija s dužnom pažnjom uzima u obzir savjete pridruženih strana.

Gore navedene odredbe se ne podnose za primjenu pravila o konkurenciji koja su obrazložena u ovom sporazumu i koja se regulišu posebnim konsultacijskim procedurama koje su obrazložene u Aneksu III.

5. SARADNJA I RAZMJENA INFORMACIJA

U cilju lakšeg korišćenja odgovarajućih ovlašćenja nadležnih organa strana ugovornica, ovi nadležni organi, na zahtjev, međusobno razmjenjuju informacije koje su neophodne za pravilno sprovođenje ovog sporazuma.

6. POZIVANJE NA JEZIKE

Strane ugovornice imaju pravo da koriste, u procedurama koje su utvrđene u okviru Sporazuma i bez prejudiciranja Aneksa IV, svaki zvaničan jezik institucija Evropske Unije ili druge strane ugovornice. Međutim, strane ugovornice su svjesne da korišćenje engleskog jezika olakšava ove procedure. Ako se u zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, istovremeno se dostavlja i prevod na nekom od zvaničnih jezika institucija Evropske Unije, uzimajući u obzir odredbu iz prethodne rečenice. Ako strana ugovornica namjerava da koristi, u usmenom postupku, jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, ta strana ugovornica obezbeđuje simultani prevod na engleskom jeziku.

Pravila o konkurenciji i državnoj pomoći koja su navedena u članu 14

Član 1

Državni monopoli

Pridružena strana postepeno prilagođava svaki državni monopol komercijalnog karaktera kako bi obezbjedila da, do kraja drugog perioda koji je naveden u Protokolu uz ovaj sporazum koji sadrži tranzicione mjere u vezi sa pridruženom stranom koja je u pitanju, ne postoji nikakva diskriminacija u pogledu uslova prema kojima se roba nabavlja i plasira na tržištu među državljanima strana ugovornica. Zajednički komitet će biti obaviješten o usvojenim mjerama radi postizanja ovog cilja.

Član 2

Usklađivanje državne pomoći i zakona o konkurenciji

1. Strane ugovornice imaju u vidu značaj usaglašavanja postojećih zakonskih propisa o državnoj pomoći i konkurenciji pridruženih strana sa zakonskim propisima Evropske Zajednice. Pridružene strane nastoje da obezbjede da njihovi postojeći i budući zakoni o državnoj pomoći i konkurenciji postepeno postanu kompatibilni sa zakonodavstvom Evropske Zajednice.

2. Ovo usaglašavanje počinje nakon stupanja Sporazuma na snagu, i postepeno se proširuje na sve elemente odredaba državne pomoći i konkurencije Evropske Zajednice koje su navedene u ovom aneksu do kraja drugog perioda koji je naveden u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mjere u odnosu na pridruženu stranu koja je u pitanju. Pridružena strana definiše, u saglasnosti sa Evropskom Komisijom, modalitete za praćenje sprovođenja usaglašavanja zakonskih propisa i postupke koje treba preduzeti za sprovođenje zakona.

Član 3

Pravila o konkurenciji i druge ekonomske odredbe

1. Sledeća praksa nije kompatibilna sa pravilnim sprovođenjem Sporazuma, utoliko što može da utiče na trgovinu između dvije ili više strana ugovornica:

(i) svi sporazumi između privrednih društava, odluke udruženja privrednih društava i usaglašena praksa između privrednih društava koja imaju za cilj ili posledicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije;

(ii) zloupotreba dominantne pozicije jednog ili više privrednih društava na teritorijama strana ugovornica u cjelini ili u nekom njegovom značajnom dijelu;

(iii) svaka državna pomoć koja narušava ili prijeti da naruši konkurenciju favorizovanjem određenih privrednih društava ili određenih proizvoda.

2. Praksa koja je u suprotnosti sa ovim članom se procjenjuje na osnovu kriterijuma koji proizilaze iz primjene pravila o konkurenciji koja se primjenjuju u Evropskoj Zajednici, posebno na osnovu čl. 81, 82, 86 i 87 Ugovora EZ i instrumenata tumačenja koji su usvojeni od strane institucija Evropske Zajednice.

3. Svaka pridružena strana obezbjeđuje da se jednom operativno nezavisnom državnom tijelu povjere ovlaštenja koja su neophodna za potpunu primjenu stava 1 pod (i) i (ii) ovog člana u pogledu privatnih i državnih privrednih društava i privrednih društava kojima su data posebna prava.

4. Svaka pridružena strana određuje ili uspostavlja operativno nezavisan nadležan organ kome se povjeravaju ovlaštenja neophodna za potpunu primjenu stava 1 (iii) ovog člana. Ovaj nadležni organ ima, između ostalog, ovlaštenja da odobrava planove državne pomoći i pojedinačne pomoći u skladu sa stavom 2 ovog člana, kao i da naredi povraćaj državne pomoći koja je nezakonito data.

5. Svaka strana ugovornica obezbjeđuje transparentnost u oblasti državne pomoći, između ostalog, i dostavljanjem redovnog godišnjeg izvještaja ili odgovarajućeg materijala drugoj strani ugovornici, pridržavajući se metodologije i prikaza pregleda Evropske Zajednice o državnoj pomoći. Na zahtjev jedne strane ugovornice, druga strana ugovornica dostavlja informacije o određenim pojedinačnim slučajevima javne pomoći.

6. Svaka pridružena strana utvrđuje opsežan spisak planova pomoći ustanovljenih prije uspostavljanja nadležnog organa koji je naveden u stavu 4 ovog člana i usaglašava te planove pomoći sa kriterijumima koji su navedeni u stavu 2 ovog člana.

7. (a) Za potrebe primjene odredaba iz stava 1 pod (iii), strane ugovornice imaju u vidu da se, u periodima koji su navedeni u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mjere u pogledu pridružene strane, svaka državna subvencija koju daje ova pridružena strana procjenjuje tako što se uzima u obzir da se pridružena strana koja je u pitanju posmatra kao oblast identična onim oblastima Evropske Zajednice koje su opisane u članu 87 stav 3 pod (a) Ugovora o osnivanju Evropske Zajednice.

(b) Do kraja prvog perioda koji je naveden u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mjere u pogledu pridružene strane, ova pridružena strana treba da podnese Evropskoj Komisiji svoj bruto nacionalni proizvod po glavi stanovnika usklađen na nivou NUTS II. Zatim nadležni organ naveden u stavu 4 ovog člana i Evropska Komisija zajednički vrše procjenu kvalifikovanosti regiona pridružene strane koja je u pitanju kao i maksimalne nivoe pomoći s tim u vezi, u cilju izrade regionalne mape pomoći na osnovu relevantnih smjernica Evropske Zajednice.

8. Ako jedna od strana ugovornica smatra da konkretna praksa nije kompatibilna sa uslovima iz stava 1 ovog člana, ona može da preduzme odgovarajuće mjere posle konsultacija u okviru Zajedničkog komiteta ili nakon trideset radnih dana posle podnošenja zahtjeva za ovakve konsultacije.

9. Strane ugovornice razmjenjuju informacije uzimajući u obzir ograničenja nametnuta zahtjevima čuvanja profesionalne i poslovne tajne.

ANEKS IV

Podnesci Sudu pravde Evropskih Zajednica

1. Opšta načela koja se odnose na član 16 Sporazuma

1. Procedure utvrđene od strane Suda pravde Evropskih Zajednica, u daljem tekstu "Sud pravde", za podneske radi preliminaranih rješenja u okviru Evropske Zajednice se primjenjuju koliko je to moguće. Posle preliminaranog rješenja, sud ili tribunal strane ugovornice primjenjuje tumačenje Suda pravde.

2. Strane ugovornice imaju u okviru ovog sporazuma, ista prava za podnošenje primjedaba Sudu pravde kao i države Članice EZ.

2. Obim i modaliteti procedure utvrđene članom 16 stav 2 Sporazuma

1. Kada, u skladu sa drugom rečenicom člana 16 stav 2 ovog sporazuma, strana ugovornica usvoji odluku o obimu i modalitetima podnesaka Suda pravde, ta odluka utvrđuje ili:

(a) da svaki sud ili tribunal te strane ugovornice protiv čijih odluka ne postoji pravni lijek prema domaćem zakonu, zahtijeva od Suda pravde da donese preliminarno rješenje po pitanju pokrenutom u predmetu koji je u toku kod tog suda u vezi validnosti ili tumačenja nekog propisa koji je naveden u članu 16 stav 2 sporazuma, ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna kako bi mogao da donese odluku, ili

(b) da svaki sud ili tribunal te strane ugovornice može da zahtijeva od Suda pravde da donese preliminarno rješenje po pitanju koje je pred tim sudom pokrenuto u vezi validnosti ili tumačenja propisa koji je naveden u članu 16 stav 2 Sporazuma ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna da bi mogao da donese odluku.

2. Modaliteti primjene člana 16 stav 2 ovog sporazuma se zasnivaju na načelima sadržanim u pravnim odredbama koje regulišu funkcionisanje Suda pravde, uključujući odredbe Ugovora EZ, Statuta i Pravilnika o poslovanju Suda pravde, kao i precedentnog prava Suda pravde. U slučaju da on donosi odluku o modalitetima primjene ove odredbe, strana ugovornica uzima u obzir i praktične smjernice od strane Suda pravde koje taj sud iznosi u informativnom obavještenju o podnescima domaćih sudova za preliminarna rješenja.

3. Podnesci u skladu sa članom 20 stav 3 Sporazuma

Sporove dostavljene Suda pravde u skladu sa članom 20 stav 3. ovog sporazuma, Sud tretira na isti način kao i one koji su dostavljeni u skladu sa članom 239 Ugovora EZ.

4. Podnesci Suda pravde i jezici

Strane ugovornice imaju pravo da koriste, u procedurama pred Sudom pravde koje su utvrđene u okviru Sporazuma, bilo koji zvanični jezik institucija Evropske Unije ili druge strane ugovornice. Ako se neki jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije koristi u zvaničnom dokumentu, istovremeno se dostavlja i prevod na francuskom jeziku. Ako strana ugovornica namjerava da koristi, u usmenom postupku, jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, strana ugovornica će obezbjediti simultani prevod na francuski jezik.

ANEKS V

PROTOKOL I

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I REPUBLIKE ALBANIJE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane Republike Albanije, u daljem tekstu "Albanija", kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane Albanije kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Albanija će

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primijeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovan prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama u tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/200 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno tijelo, uspostaviti nacionalno nadzorno tijelo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Albanija će primijeniti ovaj sporazum, uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Albaniji i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Albanije ili njenih državljana a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od Albanije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Albaniji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Albaniji.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Albanije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Albanije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda Albanija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Albanije u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola za avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Albanije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost, kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma, stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Albanije.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Albanije da

obavlja vazdušni saobraćaj na vazдушnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL II

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I BOSNE I HERCEGOVINE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane Bosne i Hercegovine, kako je potvrđeno na osnovu procjene koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane Bosne i Hercegovine, kako je potvrđeno na osnovu procjene koju je izvršila Evropska Zajednica.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECACa i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primijeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) Uputstvo 2003/88 (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(v) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:

(i) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno tijelo, uspostaviti nacionalno nadzorno tijelo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(ii) primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Bosni i Hercegovini i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Bosne i Hercegovine ili njenih državljana, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Bosni i Hercegovini i ostalih pridruženih strana dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Bosni i Hercegovini.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Bosne i Hercegovine i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Bosne i Hercegovine ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18

Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Bosne i Hercegovine u radu Evropske Agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola za avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Bosne i Hercegovine da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa koji se odnosi na bezbjednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Bosne Hercegovine.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola za avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Bosne i Hercegovine da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL III

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I REPUBLIKE BUGARSKE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su obrazloženi u članu ovog protokola od strane Republike Bugarske, u daljem tekstu "Bugarska", kako je potvrđeno na osnovu procjene koju je izvršila Evropska Zajednica, i ne kasnije od pristupanja Bugarske Evropskoj Uniji.

(2) Pozivanje na "drugi tranzicioni period" u ovom sporazumu ili njegovim aneksima znači, u slučaju Bugarske, tranzicioni period koji je naveden u stavu 1 ovog člana.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

Do kraja tranzicionog perioda Bugarska će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise, koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma kako je predviđeno u članu 3 Glavnog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

u toku tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Bugarske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Bugarskoj i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Bugarskoj i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Bugarske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Bugarskoj.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Bugarske i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Bugarske ili njenih državljana od početka tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na kraju tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Bugarske u radu Evropske Agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.

(2) Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Bugarske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Bugarske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni bezbednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno

kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL IV

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I REPUBLIKE HRVATSKE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane Republike Hrvatske, u daljem tekstu: "Hrvatska", kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane Hrvatske kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Hrvatska će:

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC-a i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost kako je predviđeno i Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primijeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovan prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno tijelo, uspostaviti nacionalno nadzorno tijelo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fiksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Hrvatska će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog i drugog tranzicionog perioda avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Hrvatskoj i bilo koje tačke u državi Članici EZ:

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava koja su predviđena stavom (1) pod (a);

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Hrvatskoj i ostalih pridruženih strana dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Hrvatskoj.

(c) Do kraja drugog tranzicionog perioda avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Hrvatske ili njenih državljana, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od Hrvatske neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Hrvatske i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Hrvatske ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda Hrvatska će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovodbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Hrvatske u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovodbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Hrvatske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice

podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Hrvatske.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od Hrvatske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL V

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I BIVŠE JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, kako je potvrđeno na osnovu procjene koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije kako je potvrđeno na osnovu procjene koju je izvršila Evropska Zajednica.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC-a i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i

registrovan prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa incidenata), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja nacionalno regulatorno tijelo, uspostaviti nacionalno nadzorno tijelo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će primijeniti ovaj sporazum ukjučujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i ostalim pridruženim stranama i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez

prejudiciranja obaveze bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Primjena određenih zakonskih propisa od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije

Izuzetno od člana 2. ovog protokola, nakon stupanja Sporazuma na snagu bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će:

(i) primijeniti u praksi Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(ii) obezbijediti da avio-prevoznici koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije postupaju u skladu sa Uredbom (EZ) br. 261/2004;

(iii) raskinuti ili usaglasiti ugovor između Vlade bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i makedonske avio-kompanije (MAT) sa zakonom Zajednice.

Član 5

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu efikasno vrši Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 6

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu bivše Jugoslovenske Republike Makedonije.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske

Zajednice, podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VI

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I REPUBLIKE SRBIJE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane Republike Srbije kako je potvrdila procjena koju je izvršio nadležni organ Evropske Zajednice.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane Republike Srbije, kako je potvrdila procjena koju je izvršio nadležni organ Evropske zajednice.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Republika Srbija će:

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovedu sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/57/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i regulatorno tijelo za Republiku Srbiju, uspostaviti nadzorno tijelo za Republiku Srbiju za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju vazdušnog prostora Republike Srbije u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog

sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Republika Srbija će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Republici Srbiji i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Srbije ili njihovih državljana, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od Republike Srbije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i. ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Republici Srbiji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Republici Srbiji.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Republike Srbije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Srbije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda Republika Srbija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovitbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Republike Srbije u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovitbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Srbije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Republike Srbije.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Srbije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica, kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VII

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I REPUBLIKE CRNE GORE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 stav 1 ovog protokola od strane Republike Crne Gore, kako je potvrdila procjena koju je izvršio nadležni organ Evropske Zajednice.

2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2 stav 2 ovog protokola od strane Republike Crne Gore, kako je potvrdila procjena koju je izvršio nadležni organ Evropske Zajednice.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će:

(i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primijeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/57/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i regulatorno tijelo za Republiku Crnu Goru, uspostaviti nadzorno tijelo za Republiku Crnu Goru za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju vazdušnog prostora Republike Crne Gore u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

(v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska Konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Republici Crnoj Gori i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Crne Gore ili njihovih državljana, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i. ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Republici Crnoj Gori i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Republici Crnoj Gori.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Republike Crne Gore i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Crne Gore ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Republike Crne Gore u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Crne Gore da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost, kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Republike Crne Gore.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Crne Gore da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica, kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VIII

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I RUMUNIJE, S DRUGE STRANE

Član 1

Tranzicioni periodi

(1) Tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2 ovog protokola od strane Rumunije, kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Pozivanja na "drugi tranzicioni period" u ovom sporazumu ili u njegovim aneksima označavaju, u slučaju Rumunije, tranzicioni period koji je naveden u stavu 1 ovog člana.

Član 2

Uslovi koji se odnose na tranziciju

Do kraja tranzicionog perioda Rumunija će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od Rumunije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Rumuniji i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Rumuniji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od Rumunije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u Rumuniji.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države Članice EZ, Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Rumunije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Rumunije ili njenih državljana od početka prvog tranzicionog perioda.

Član 4

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na kraju tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Rumunije u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska

Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Rumunije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5

Vazduhoplovna bezbednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Rumunije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL IX

TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE I MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU, S DRUGE STRANE

Član 1

Nadležnosti UNMIK-a

Odredbe ovog protokola ne prejudiciraju nadležnosti Misije privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu, u daljem: tekstu "UNMIK", koje proizilaze iz Rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999.

Član 2

Tranzicioni periodi

(1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 3 stav 1 ovog protokola od strane UNMIK-a kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

(2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 3 stav 2 ovog protokola od strane UNMIK-a, kako je potvrdila procjena koju je izvršila Evropska Zajednica.

Član 3

Uslovi koji se odnose na tranziciju

(1) Do kraja prvog tranzicionog perioda UNMIK će:

(i) sprovesti, bez prejudiciranja svog specijalnog statusa shodno međunarodnom zakonu, Zajedničke vazduhoplovne zahtjeve (JAR) koje su usvojile Zajedničke vazduhoplovne vlasti i nastojeće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(ii) primijeniti Dokument 30 ECAC-a i nastojeće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbjednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iii) primijeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primjenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uredbu (EEZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izvještaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;

(iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja regulatorno tijelo, uspostaviti ili odrediti nadzorno tijelo za službe kontrole letenja;

(v) primijeniti u praksi Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska Konvencija);

(vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14 stav 1 Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primjenjuje.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, UNMIK će primijeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 4

Tranzicioni aranžmani

(1) Izuzetno od člana 1 stav 1 Glavnog sporazuma,

(a) U toku prvog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji su dobili dozvolu od UNMIK-a se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke na Kosovu i bilo koje tačke u državi Članici EZ;

(ii) avio-prevoznici Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od UNMIK-a ili stanovnika Kosova, a avio-prevoznici koji imaju dozvolu od UNMIK-a neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog tranzicionog perioda:

(i) avio-prevoznicima Zajednice i avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od UNMIK-a, se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1 pod (a) i ovog člana;

(ii) avio-prevoznicima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka na Kosovu i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koja opslužuje tačku i državi Članici EZ;

(iii) avio-prevoznicima koji imaju dozvolu od UNMIK-a se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama Članicama EZ i dozvoljava im se promjena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let dio usluge koji opslužuje tačku na Kosovu.

(2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevoznik Zajednice" označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od država Članice EZ Norveške ili Islanda.

(3) Čl. 7 i 8 Glavnog sporazuma se ne primjenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze UNMIK-a i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država Članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od UNMIK-a ili stanovnika Kosova od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 5

Međunarodne konvencije i sporazumi

U slučaju da zakonski propisi navedeni u Aneksu I ovog sporazuma predviđaju obavezu da se bude strana ugovornica u međunarodnim konvencijama ili sporazumima, biće uzet u obzir specijalan status UNMIK, shodno međunarodnom zakonu.

Član 6

Vazduhoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog tranzicionog perioda, UNMIK će biti uključen kao posmatrač u rad Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18 Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje UNMIK-a u radu Evropske Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe.

(3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od UNMIK-a da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni sigurnosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 7

Vazduhoplovna bezbjednost

(1) Na početku drugog tranzicionog perioda povjerljivi dio zakonskih propisa vezanih za bezbjednost, kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu UNMIK-a.

(2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbjednost, Evropska Zajednica može da zahtijeva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od UNMIK-a da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske Zajednice, podvrgne određenoj procjeni bezbjednosti. Ovu procjenu vrši efikasno Evropska Zajednica kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".

SU-SK Broj 01-634/5

Podgorica, 9. oktobra 2007. godine

Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore

Predsednik,

Ranko Krivokapić, s.r.